

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મદ્રાસ બાર સંગઠન

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય

(લેખિત અરજી (સિવિલ) નં.૧૦૭૨/૨૦૧૩)

૧૪ મે, ૨૦૧૫

[એચ. એલ. દત્ત, ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ, એ. કે. સિકરી, અરુણ મિશ્રા,

રોહિંટન ફાલી નરીમન અને અમિતાવા રોય, ન્યાયમૂર્તિશ્રી]

કંપની અધિનિયમ, ૨૦૧૩:

કલમ ૪૦૮, ૪૧૦, ૪૨૧ અને ૪૨૩-નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલનું બંધારણ-

એન.સી.એલ.ટી. અને નેશનલ કંપની લો અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ-
એન.સી.એલ.એ.ટી.-માન્યતા:એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી.
ની બંધારણીય માન્યતાને જાળવી રાખવામાં આવી છે-એન.સી.એલ.ટી. એ
અધિનિયમ, ૨૦૧૩માં સ્થાપિત અર્ધ-ન્યાયિક મંચોના પદાનુક્રમમાં પ્રથમ મંચ
છે-આમ, એન.સી.એલ.ટી., માત્ર તેની સમક્ષ આવતા આપેલ કેસમાં કાયદાના
પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કરશે નહીં, પરંતુ તથ્યાત્મક વિવાદો/પાસાઓને પણ
હરાવવા માટે બોલાવવામાં આવશે-એન.સી.એલ.એ.ટી. જે અધિનિયમ,
૨૦૧૩ હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ પ્રથમ અપીલ મંચ છે, જે એન.સી.એલ.ટી. દ્વારા
પસાર કરાયેલા આદેશોની માન્યતાની તપાસ કરશે, તે તથ્યાત્મક તેમજ કાનૂની
મુદ્દાઓની સમીક્ષા કરશે.

કલમ ૪૦૯, ૪૧૧-એન.સી.એલ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યો અને
એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યો-તેમના હોદ્દાની મુદત અને પગાર
ભથ્થાં વિગેરે સહિત લાયકાતની પ્રિસ્ક્રિપ્શન-ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલીય
ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યોને પડકાર-યોજાયો:ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલીય
ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યની નિમણૂક માટે અનુક્રમે લાયકાત સૂચવતી કલમ
૪૦૯ (૩) (એ) થી (ઈ) અને કલમ ૪૧૧ મુજબ, ટેકનિકલ સભ્યોની પસંદગી
માત્ર એવા અધિકારીઓમાંથી થવી જોઈએ જેઓ સચિવ અથવા વધારાના
સચિવોનો દરજ્જો ધરાવે છે અને ટેકનિકલ કુશળતા ધરાવે છે-આ મદ્રાસ બાર

એસોસિએશનના અધ્યક્ષ આર. ગાંધીના કેસની વિરુદ્ધ છે-આમ, કલમ ૪૦૯ (૩) (એ) અને (ઈ) અને કલમ ૪૧૧ (૩) અમાન્ય હોવાનું માનવામાં આવે છે-એન.સી.એલ.ટી.માં ટેકનિકલ સભ્યોની નિમણૂક માટે, મદ્રાસ બારના પ્રમુખ આર. ગાંધીમાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો એસોસિએશનના કેસને નિષ્ઠાપૂર્વક અનુસરવામાં આવશે અને તેને યોગ્ય બનાવવા માટે કલમ ૪૦૯ (૩) માં આ સુધારા હાથ ધરવામાં આવશે.

કલમ ૪૧૨-એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના સભ્યોની પસંદગી-કલમ ૪૧૨ હેઠળ પસંદગી સમિતિનું માળખું-પાંચ સભ્યોની સમિતિની રચના, ત્રણ વહીવટી શાખા/અમલદારશાહીમાંથી અને બે ન્યાયતંત્રમાંથી-પડકાર-યોજાયો:કલમ ૪૧૨ (૨) ની જોગવાઈઓ માન્ય નથી-મદ્રાસ બાર એસોસિએશનના અધ્યક્ષ આર. ગાંધીના કેસ અનુસાર જોગવાઈ લાવીને ખામી દૂર કરવા માટે નિર્દેશ જારી કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં તે ચાર સભ્યોની સમિતિ હોવી જોઈએ-બે વહીવટી શાખા/અમલદારશાહીમાંથી અને બે ન્યાયતંત્રમાંથી.

રિટ પિટિશનનો નિકાલ કરતા કોર્ટે કહ્યું:

૧.૧ એન.સી.એલ.એ.ટી. ના બંધારણની રચનાને ખાસ કરીને આર. ગાંધી,

પ્રમુખ, મદ્રાસ બાર એસોસિએશનના કેસ-૨૦૧૦ના ચુકાદામાં સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું.એ વાતને નકારી શકાય નહીં કે તાત્કાલિક અરજદારે અગાઉની રિટ પિટિશનમાં એન.સી.એલ.એ.ટી.ની બંધારણીય માન્યતા પર ખાસ સવાલ ઉઠાવ્યો હતો અને આ જ મુદ્દા પર દલીલો પણ આગળ ધપાવી હતી.એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલની રચના એટલે કે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૧૦ એફ. આર. ને લગતી જોગવાઈની યોગ્ય નોંધ લેવામાં આવી હતી. એન.સી.એલ.ટી. તેમજ એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સંસ્થાઓને આ આધાર પર પડકારવામાં આવ્યો હતો કે સંસદે સામાન્ય અદાલતો પાસેથી સત્તાઓ છીનવીને ટ્રિબ્યુનલાઈઝેશનનો આશરો લીધો હતો, જે અનિવાર્યપણે ન્યાયિક કાર્ય હતું અને વિધાનસભાનું આ પગલું નિર્ણય લેવાની નિષ્પક્ષતા, નિષ્પક્ષતા અને વાજબીતાને અવરોધે છે, જે ન્યાયતંત્રની ઓળખ અને અનિવાર્યપણે ન્યાયિક કાર્ય હતું; અને તે કાયદાના શાસનને નકારી કાઢવા અને સત્તાના વિભાજનના સિદ્ધાંતને કચડવા સમાન છે, જે ભારતના બંધારણની મૂળભૂત વિશેષતા હતી.આ અરજીઓએ આ સામાન્ય આધારો પર એન.સી.એલ.ટી. તેમજ એન.સી.એલ.એ.ટી. બંનેની બંધારણીય માન્યતા પર હુમલાનું નેતૃત્વ કર્યું હતું.અદાલતે ખાસ કરીને તે તમામ દલીલોના દાયરામાં પ્રવેશ કર્યો અને તેને ભારપૂર્વક ફગાવી દીધી.અદાલતે એ દલીલને નકારી કાઢી હતી કે અદાલતો દ્વારા પરંપરાગત રીતે કરવામાં આવતા ન્યાયિક કાર્યને ટ્રિબ્યુનલમાં સ્થાનાંતરિત કરવાથી બંધારણના મૂળભૂત માળખાને ઠેસ પહોંચે છે.[પેરા ૧૧,૧૨] [૬૬૨-

G-H; ૬૬૩-A-E]

૧.૨ બંધારણીય ખંડપીઠે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની બંધારણીય માન્યતા સાથે "કંપની અધિનિયમના ભાગ ૧ બી અને ૧ સી હેઠળ એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. નું બંધારણ માન્ય છે કે કેમ" શીર્ષક હેઠળ સ્પષ્ટ રીતે વ્યવહાર કર્યો હતો.કોર્ટે ખાસ કરીને હાઈકોર્ટના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું હતું, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી.ની રચના ગેરબંધારણીય નથી.આને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર આ મુદ્દા પર દલીલ કરવા માટે પણ તૈયાર નથી કારણ કે તે સ્પષ્ટ રીતે રેઝ જુડિકાટા તરીકે કામ કરે છે.એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સ્થાપનાને આ આધાર પર પડકારવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી આ અપીલ મંચની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત ચુકાદામાં કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી અને ત્યારબાદ એન. ટી. ટી. ના ચુકાદામાં આ પાસાને વધુ વિગતવાર રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં રાષ્ટ્રીય કરવેરા ટ્રિબ્યુનલની રચનાને ગેરબંધારણીય ઠેરવવામાં આવી હતી.અરજદારનું આ સાહસ સંપૂર્ણપણે પાયાવિહોળું છે.પ્રથમ કિસ્સામાં, એન.સી.એલ.એ.ટી. ની માન્યતાને પહેલેથી જ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે અને આ મુદ્દાને ફરીથી ખોલી શકાતો નથી.૨૦૧૦ના કેસમાં ચુકાદો બંધારણીય બેન્ચનો છે અને સંકલન બેન્ચનો તે ચુકાદો આ બેન્ચને પણ બંધનકર્તા બનાવે છે.[પેરા ૧૩,૧૪] [૬૬૫-એ-જી]

૧.૩ નેશનલ ટેક્સ ટ્રિબ્યુનલની બાબતમાં બંધારણીય બેન્ચના ચુકાદાને વાંચવાથી એ સ્પષ્ટ થશે કે ૨૦૧૦ના ચુકાદાની માત્ર નોંધ જ લેવામાં આવી ન હતી, પરંતુ તેનું પાલન પણ કરવામાં આવ્યું હતું.અદાલતે એક તરફ એન.સી.એલ.ટી./એન.સી.એલ.એ.ટી. અને બીજી તરફ એન. ટી. ટી. વચ્ચેની વિશિષ્ટતાઓને અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં સ્પષ્ટ કરી હતી.[પેરા ૧૫]
[૬૬૫-**G-H**; ૬૬૬-**A**]

૧.૪ એન. ટી. ટી. એ એક એવી બાબત હતી જેમાં કાયદાના શુદ્ધ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવામાં હાઈકોર્ટ દ્વારા અત્યાર સુધી ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો, જેને એન. ટી. ટી. માં નિહિત કરવા માટે દૂર કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જેને અસ્વીકાર્ય માનવામાં આવી હતી.હાલની સ્થિતિમાં આવી કોઈ સ્થિતિ નથી.તેનાથી વિપરીત, એન.સી.એલ.ટી. એ કંપની અધિનિયમ, ૨૦૧૩માં સ્થાપિત અર્ધ-ન્યાયિક મંચોના પદાનુક્રમમાં પ્રથમ મંચ છે.આમ, એન.સી.એલ.ટી. માત્ર તેની સમક્ષ આવતા આપેલ કેસમાં કાયદાના પ્રશ્ન સાથે જ વ્યવહાર કરશે નહીં, પરંતુ તથ્યાત્મક વિવાદો/પાસાઓને પણ બહાર કાઢવા માટે કહેવામાં આવશે.એન.સી.એલ.એ.ટી., જે એન.સી.એલ.ટી. દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોની માન્યતાની તપાસ કરવા માટે અધિનિયમ, ૨૦૧૩ હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ પ્રથમ અપીલ મંચ છે, તેણે તથ્યાત્મક તેમજ

કાનૂની મુદ્દાઓની સમીક્ષા કરવી પડશે.તેથી, પરિસ્થિતિ એનટીટી જેવી નથી. અપીલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રનો ઉલ્લેખ કલમ ૪૧૦માં જ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે એન.સી.એલ.એ.ટી.ની રચના 'ટ્રિબ્યુનલના આદેશો વિરુદ્ધ અપીલની સુનાવણી માટે' કરવામાં આવશે.આ અધિકારક્ષેત્ર કોઈપણ પ્રકારની મર્યાદાઓથી ઘેરાયેલું નથી અને તેની સૂચિતાર્થ એ છે કે અપીલ હકીકતોના પ્રશ્નો તેમજ કાયદાના પ્રશ્નો બંને પર રહેશે.તેવી જ રીતે, કલમ ૪૨૧ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ, જે જોગવાઈ 'ટ્રિબ્યુનલના આદેશો સામે અપીલ' સાથે સંબંધિત છે, તે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે એન.સી.એલ.એ.ટી., સુનાવણીની વાજબી તક આપ્યા પછી, 'તેના પર આવા આદેશો પસાર કરે છે જે તે યોગ્ય માને છે, તેની સામે અપીલ કરેલા આદેશની રચના, ફેરફાર અથવા રદ કરે છે'.તે પછી, કાયદાની કલમ ૪૨૩ હેઠળ એન.સી.એલ.એ.ટી. ના આદેશથી સુપ્રીમ કોર્ટમાં વધુ અપીલ કરવામાં આવે છે. સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલનો અવકાશ ફક્ત 'આવા આદેશથી ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રશ્ન' સુધી મર્યાદિત છે.[પેરા ૧૬] [૬૬૬-બી-જી]

૧.૫ જ્યાં પણ કાયદો ન્યાયિક ઉપાયો પ્રદાન કરવા માટે સંપૂર્ણ સંહિતા હોય ત્યાં એક અપીલ મંચ પ્રદાન કરવું એ એક સામાન્ય લક્ષણ/પ્રથા છે.અપીલ મંચ સમક્ષ અપીલ કરવાનો અધિકાર પ્રદાન કરવો એ એક સારી રીતે સ્વીકૃત ધોરણ છે જેને તંદુરસ્ત પરંપરા તરીકે જોવામાં આવે છે.આમ, આ મુદ્દામાં કોઈ યોગ્યતા

નથી.[પેરા ૧૭,૧૮] [૬૬૬-એચ; ૬૬૭-એ-સી બી]

૨.૧ ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં બંધારણીય ખંડપીઠે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે એન.સી.એલ.ટી. હવે હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવી રહેલું કામ હાથ ધરશે, તેથી એન.સી.એલ.ટી./ડી. એન.સી.એલ.એ.ટી. ના ટેકનિકલ સભ્યોની પસંદગી માત્ર એવા અધિકારીઓમાંથી થવી જોઈએ જેઓ સચિવો અથવા અધિક સચિવોનો દરજ્જો ધરાવે છે અને ટેકનિકલ કુશળતા ધરાવે છે.અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના ભાગ ૧સી અને ૧૦ જેમ અસ્તિત્વમાં હતા તેમ તેમને અમાન્ય ગણવામાં આવ્યા હતા અને આ જોગવાઈઓને બંધારણીયતાના દાયરામાં લાવવા માટે, અદાલતે તે સુધારાઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું જે તે અનામોલીઓને દૂર કરવા માટે જરૂરી હતા.[પેરા ૨૦,૨૧] [૬૭૦-સી, ડી; ૬૭૩-એફ]

૨.૨ પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (સી) અને (ડી) અને કલમ ૧૦ એફ. ડી. ની પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (એ) અને (બી) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ કે જે ચોક્કસ અનુભવ ધરાવતા સંયુક્ત સચિવોને પાત્ર બનાવે છે, તેને ખાસ કરીને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવી હતી.તેમ છતાં, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૦૯ (૩) ફરીથી ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવ અથવા સમકક્ષ અધિકારીને નિમણૂક માટે પાત્ર બનાવે છે, જો તેમની પાસે ભારતીય કોર્પોરેટ કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવાના સભ્ય તરીકે ૧૫ વર્ષનો અનુભવ હોય, જેમાંથી

સંયુક્ત સચિવના પગાર ધોરણમાં ઓછામાં ઓછો ૩ વર્ષનો અનુભવ હોય.આ સ્પષ્ટ રીતે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં ઉચ્ચારવામાં આવેલા આદેશમાં છે.[પેરા ૨૨]
[૬૭૭-**G-H**; ૬૭૮-**A**]

૨.૩ જવાબી સોગંદનામામાં, સામાવાળાઓએ એમ કહીને આ જોગવાઈને યોગ્ય ઠેરવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે આ ફેરફાર ભારતીય કંપની કાયદા સેવામાં અધિક સચિવ સ્તરે ઉપલબ્ધ અધિકારીઓની અછતને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કાર્યાત્મક રીતે અધિક સચિવ અને સંયુક્ત સચિવનું સ્તર સમાન છે.આ અધિકારીઓને કંપનીઓની કામગીરી અને કામગીરી સંબંધિત ચોક્કસ મુદ્દાઓનું જ્ઞાન હોય છે અને કંપની કાયદામાં તેમની કુશળતા હોય છે જેનાથી એન.સી.એલ.ટી. ને લાભ થવાની અપેક્ષા છે. ૨૦૧૦ના ચુકાદાના સ્પષ્ટ આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, આવી સમજૂતી કાયદેસર રીતે ટકાઉ નથી.સચિવ અને અધિક સચિવ સુધી આવા હોદ્દાઓ માટે વિચારણા મર્યાદિત કરવા માટે, અદાલતના મનમાં એક ખૂબ જ અનિવાર્ય પરિબળ હતું, એટલે કે ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતામાં ધીમે ધીમે ઘટાડો, જેને ચિંતાનો વિષય માનવામાં આવતો હતો.[પરિચ્છેદ ૨૩] [૬૭૮-**B-E**]

૨.૪ ૨૦૧૦ ના ચુકાદામાં ઉપરોક્ત સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, તેની સાથે છેડછાડ કરવાથી દેખીતી રીતે ધોરણો સાથે સમાધાન

કરવાની સંભાવના હશે, જે ૨૦૧૦ ના ચુકાદાએ હાંસલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, ના, તેથી ઉત્સાહપૂર્વક સુરક્ષિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.આમ, એવું માનવામાં આવે છે કે કલમ ૪૦૯ (૩) (એ) અને (ઇ) અમાન્ય છે કારણ કે આ જોગવાઈઓ સમાન ખામીથી પીડાય છે.તેવી જ રીતે, તકનીકી એફ સભ્યોની લાયકાત પૂરી પાડતી કલમ ૪૧૧ (૩) પણ અમાન્ય હોવાનું માનવામાં આવે છે.એન.સી.એલ.ટી. માં ટેકનિકલ સભ્યોની નિમણૂક માટે, ૨૦૧૦ના ચુકાદાના પેરામાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવામાં આવશે અને તેમાં સમાવિષ્ટ ખામીઓને સુધારવા માટે કલમ ૪૦૯ (૩) માં આ સુધારા કરવા જરૂરી છે.[પેરા ૨૪] [૬૮૨-**F-H**; ૬૮૩-**A**]

૩.૧ પસંદગી સમિતિ સંબંધિત જોગવાઈ કલમ ૧૦એફએક્સમાં સમાવિષ્ટ હતી, તેની માન્યતા પર ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો.૨૦૧૦ના ચુકાદામાં બંધારણીય ખંડપીઠે પસંદગી સમિતિના ઉપરોક્ત માળખામાં ખામી હોવાનું જણાવ્યું હતું.કોર્ટે ખાસ ટિપ્પણી કરી હતી કે ૫ સભ્યોની પસંદગી સમિતિને બદલે, તે ૪ સભ્યોની પસંદગી સમિતિ હોવી જોઈએ અને ચુકાદામાં આવી પસંદગી સમિતિની રચના પણ ફરજિયાત કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત હોવા છતાં, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૨ (૨) હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી પસંદગી સમિતિની રચનામાં વિચલન છે.આ રચનાની અસર તેને પાંચ સભ્યોની પસંદગી સમિતિ બનાવવાની છે જે ૨૦૧૦ના

ચુકાદામાં માન્ય હોવાનું જણાયું ન હતું.આ પાંચ સભ્યોમાંથી ત્રણ વહીવટી શાખા/અમલદારશાહીમાંથી છે, જ્યારે બે ન્યાયતંત્રમાંથી છે, જે વહીવટી શાખા સાથે સંકળાયેલા સભ્યોની મુખ્ય વાતમાં પરિણમે છે, જે એક એવી પરિસ્થિતિ છે જેનાથી ખાસ કરીને દૂર કરવામાં આવી હતી.[પેરા ૨૫,૨૬] [૬૮૪-**C-D**; ૬૮૫-**A-F**]

૩.૨ બેન્ચના મનમાં મુખ્ય વિચારણા એ હતી કે તે અધ્યક્ષ છે, એટલે કે. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ, અથવા તેમના નોમિની કે જેમને નિર્ણાયક મત આપવાના અધિકાર સાથે પસંદગીની બાબતમાં અંતિમ નિર્ણય આપવામાં આવે છે.તે ચુકાદાનો ગુણોત્તર છે અને આવી રચના પ્રદાન કરવાના કારણો શોધવાનું દૂર નથી.બંધનકર્તા પૂર્વવર્તીના રૂપમાં આ જ મુદ્દા પર ઉપલબ્ધ તમામ વ્યાપક સૂચનોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિવાદિત જોગવાઈ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવા માટે કોઈ છૂટછાટ માટે કોઈ અવકાશ નથી અને તે ૨૦૧૦ ના ચુકાદાના ફરજિયાત આદેશ સાથે અસંગત છે.તેથી, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૨ (૨) ની જોગવાઈઓ માન્ય નથી અને ૨૦૧૦ના ચુકાદાના પેરા અનુસાર આ જોગવાઈ લાવીને ખામીને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે છે.[પરિચ્છેદ ૨૮] [૬૮૬-**E-G**]

૪. કાયદાની કલમ ૪૨૫ હેઠળ એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ને

આપવામાં આવેલી તિરસ્કાર માટે સજા કરવાની સત્તા તંદુરસ્ત નથી અને તેને દૂર કરવી જોઈએ; અને બેન્ચની રચના કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારને આપવામાં આવેલી સત્તા ફરીથી અસ્વીકાર્ય છે કારણ કે આવી સત્તા રાષ્ટ્રપતિ, એન.સી.એલ.ટી. અથવા અધ્યક્ષ, એન.સી.એલ.એ.ટી. પાસે હોવી જોઈએ. તે ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે આ જોગવાઈઓ સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદામાં સમાયેલી છે અને અરજદાર એ નિર્દેશ કરી શક્યા નથી કે આવી જોગવાઈઓ કેવી રીતે ગેરબંધારણીય છે.[પરિચ્છેદ ૨૯] [૬૮૭-એ-સી]

૫. સામાવાળાઓએ એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સ્થાપના માટે અત્યાર સુધી લેવામાં આવેલા પગલાંનો ઉલ્લેખ કરીને સોગંદનામા દાખલ કર્યા છે. એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની કામગીરી હજુ શરૂ થઈ નથી અને આ ટ્રિબ્યુનલ હવે કામ કરવાનું શરૂ કરે તે યોગ્ય સમય હોવાથી, એવી આશા છે કે સામાવાળાઓ આ ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો અનુસાર વહેલી તકે ઉપચારાત્મક પગલાં લેશે, જેથી એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. પર્યાપ્ત રીતે કાર્યરત થઈ શકે અને નજીકના ભવિષ્યમાં કામગીરી શરૂ કરી શકે. [પેરા ૩૧,૩૩] [૬૮૭-D; ૬૮૮-F]

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આર. ગાંધી, પ્રમુખ, મદ્રાસ બાર એસોસિએશન ૨૦૧૦ (૬) એસસીઆર ૮૫૭:(૨૦૧૦) ૧૧ SCC ૧-અનુસરવામાં આવ્યું.

મદ્રાસ બાર એસોસિએશન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (૨૦૧૪) ૧૦ એસસીસી
૧-નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ લો રેફરન્સ

૨૦૧૦ (૬) ત્યારબાદ એસ. સી. આર. ૮૫૭ આવ્યું.પેરા
૧૧,૧૩,૧૪,૨૪,૨૭,૨૮

(૨૦૧૪) ૧૦ SCC ૧ નો સંદર્ભ.પેરા ૧૦

નાગરિક મૂળ ન્યાયનિર્ણય:લેખિત અરજી (સિવિલ) નં. ૧૦૭૨/૨૦૧૩

[ભારતના બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ]

અરજદાર માટે અરવિંદ પી. દાતાર, નિખિલ નૈયર, ધનજય બૈજલ એન. સાઈ
વિનોદ.

સામાવાળાઓ માટે પી. એસ. પટવાલિયા પિંકી આનંદ, એ. એસ. જી., કે. રાધાકૃષ્ણ, બીનુ ટમ્ટા, ધ્રુવ ટમ્ટા, માધવી દીવાન, રેખા પાંડે, એ. કે. શ્રીવાસ્તવ, સુષમા સૂરી, બી. વી. બૈરામ દાસ, કાર્તિક સચદેવા, કરણ સેઠી, પ્રબલ બાગી, ધ્રુવ શેરોન, અર્ચિત ઉપાધ્યાય, નતાશા વિનાયક, નૈના પચનંદા, રજત સિંહ.

અદાલતનો ૧૪.૦૫.૨૦૧૫ તારીખનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ એ. કે. સિકરી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અરજદાર, એટલે કે મદ્રાસ બાર એસોસિએશન દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આ રિટ પિટિશન અગાઉની કાર્યવાહીની સિક્વલ છે, જે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આર. ગાંધી, પ્રમુખ, મદ્રાસ બાર એસોસિએશન [૧] (ત્યારબાદ '૨૦૧૦ ચુકાદો' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) માં આ અદાલતની બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદામાં પરિણમી હતી. મુકદ્દમાના અગાઉના રાઉન્ડમાં, અરજદારે નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં 'એન.સી.એલ.ટી.') અને નેશનલ કંપની લો એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (ટૂંકમાં 'એન.સી.એલ.એ.ટી.') ની રચનાની બંધારણીય માન્યતાને પડકારી હતી, સાથે સાથે તેને લગતી કેટલીક અન્ય જોગવાઈઓ કે જે કંપની (બીજો સુધારો) અધિનિયમ, ૨૦૦૨ દ્વારા

કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (ત્યારબાદ 'અધિનિયમ, ૧૯૫૬' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના ભાગો ૧B અને ૧C માં વિધાનસભા દ્વારા સામેલ કરવામાં આવી હતી.

૨. આ વતી લેખિત અરજી, અરજદાર દ્વારા મદ્રાસ હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે ૩૦.૦૩.૨૦૦૪ ના ચુકાદામાં પરિણમી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે એન.સી.એલ.ટી.ની રચના અને ઉચ્ચ અદાલત અને કંપની લો બોર્ડ (ટૂંકમાં 'CLB') દ્વારા અત્યાર સુધી ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તાઓને ઉપરોક્ત ટ્રિબ્યુનલમાં નિહિત કરવી ગેરબંધારણીય નથી. જોકે, તે જ સમયે, ઉચ્ચ અદાલતે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના ભાગ ૧બી અને ભાગ ૧સીની વિવિધ જોગવાઈઓ અને ખાસ કરીને કલમ ૧૦એફડી (૩) (એફ) (જી) (એચ), ૧૦એફઈ, ૧૦એફએફ, ૧૦એફએલ (૨), ૧૦એફઆર (૩), ૧૦એફટીમાં કેટલીક ખામીઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું. તે જોગવાઈઓ અસ્તિત્વમાં છે તે જાહેર કરીને સત્તાઓને અલગ કરવાની મૂળભૂત બંધારણીય યોજનાને ઠેસ પહોંચાડે છે, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી આ જોગવાઈઓને ખામીઓને દૂર કરીને યોગ્ય રીતે સુધારવામાં નહીં આવે, જે ખાસ રીતે વર્ણવવામાં આવી હતી, ત્યાં સુધી એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની રચના કરવી ગેરબંધારણીય રહેશે. એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સંસ્થાઓને બંધારણીય ગણાવતા ચુકાદાના તે ભાગથી અરજદારને દુઃખ થયું

હતું.બીજી તરફ, ભારત સંઘે ચુકાદાના બીજા ભાગથી અસંતોષ અનુભવ્યો હતો, જેમાં અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના ભાગ ૧બી અને ૧સીમાં સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને વિવિધ કાનૂની અને બંધારણીય નબળાઈઓથી પીડાતી હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું.આમ, ભારત સંઘ તેમજ અરજદાર બંનેએ મદ્રાસ હાઈકોર્ટના તે ચુકાદા સામે અપીલ દાખલ કરી હતી.તે અપીલોનો નિર્ણય ઉપર જણાવ્યા મુજબ બંધારણીય ખંડપીઠે લીધો હતો.

૩. બંધારણીય ખંડપીઠે ઉપરોક્ત ચુકાદા દ્વારા એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની બંધારણીય માન્યતાની બાબતમાં તેની મંજૂરીની મહોર લગાવી હતી.તેણે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના ભાગ ૧બી અને ૧સીમાં સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓમાંથી પસાર થવાની ક્વાયત પણ હાથ ધરી હતી અને આ જોગવાઈઓમાં વિવિધ ખામીઓ શોધવા માટે મદ્રાસ હાઈકોર્ટ સાથે નોંધપાત્ર પ્રમાણમાં સંમત થયા હતા.આ ખામીઓ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાના પેરા ૧૨૦ માં સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી જે નીચે મુજબ છે:

“૧૨૦. અમે કાયદાના ભાગો I-B અને I-C માં ખામીઓને સુધારવા માટે જરૂરી સુધારાઓને સૂચિબદ્ધ કરી શકીએ છીએ:

(i) ટ્રિબ્યુનલના ન્યાયિક સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે માત્ર ન્યાયાધીશો અને વકીલોને જ ગણી શકાય.માત્ર ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશો અથવા ન્યાયાધીશો કે જેમણે ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ સુધી જિલ્લા ન્યાયાધીશના હોદ્દા પર સેવા આપી હોય અથવા જે વ્યક્તિએ દસ વર્ષ સુધી વકીલ તરીકે પ્રેક્ટિસ કરી હોય તેને ન્યાયિક સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે ગણી શકાય.ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (કાનૂની શાખા) અને ભારતીય કાનૂની સેવા (ગ્રેડ-૧) માં અનુભવ સાથે કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ જૂથ એ અથવા સમકક્ષ હોદ્દો ધરાવતી વ્યક્તિઓને કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ ૨ (સી) અને (ડી) માં આપવામાં આવેલી જોગવાઈ મુજબ ન્યાયિક સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે ગણી શકાય નહીં. કંપની કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવામાં નિપુણતા તેમને તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે વિચારણા કરવા માટે શ્રેષ્ઠ રીતે સક્ષમ બનાવશે.

(૨) એન.સી.એલ.ટી. ઉચ્ચ ન્યાયાલયના કાર્યો સંભાળે છે, તેથી સભ્યોને ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશો જેટલો જ હોદ્દો અને દરજ્જો હોવો જોઈએ.આ ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશનો પગાર અને ભથ્થાં સભ્યોને આપીને હાંસલ કરી શકાતું નથી, પરંતુ ઉચ્ચ

અદાલતના ન્યાયાધીશોના હોદ્દા, અનુભવ અથવા ક્ષમતામાં લગભગ સમાન હોય તેવી વ્યક્તિઓની સભ્યો તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરીને પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.તેથી, નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે માત્ર સચિવો અથવા વધારાના સચિવોની રેન્ક ધરાવતા અધિકારીઓને જ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.પેટા-કલમ (૨) ની કલમો (સી) અને (ડી) અને કલમ ૧૦-એફ. ડી. ની પેટા-કલમ (૩) ની કલમો (એ) અને (બી) જે જૂથ એ પદમાં ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓ અથવા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારમાં સંયુક્ત સચિવ અથવા સમકક્ષ પદ ધરાવતી વ્યક્તિઓ માટે પ્રદાન કરે છે, ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે લાયકાત ધરાવતી હોય તે અમાન્ય છે.

(૩) "ટેકનિકલ સભ્ય" એ ટ્રિબ્યુનલ જે ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે તેનો અનુભવ ધારણ કરે છે.ભારતીય કંપની કાયદા સેવાના સભ્ય કે જેમણે હિસાબ શાખા સાથે કામ કર્યું હોય અથવા અન્ય વિભાગોમાં અધિકારીઓ કે જેમણે આકસ્મિક રીતે કંપની કાયદાના કેટલાક પાસા સાથે કામ કર્યું હોય તેમને તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક કરવા માટે લાયક "નિષ્ણાતો" તરીકે ગણી શકાય

નહીં.તેથી પેટા-કલમ (૩) ની કલમો (એ) અને (બી) માન્ય નથી."

(૪) 'ટેકનિકલ સભ્ય' એ ટ્રિબ્યુનલ જે ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે તેનો અનુભવ ધારણ કરે છે.ભારતીય કંપની કાયદા સેવાના સભ્ય કે જેમણે હિસાબ શાખા સાથે કામ કર્યું હોય અથવા અન્ય વિભાગોમાં અધિકારીઓ કે જેમણે આકસ્મિક રીતે કંપની કાયદાના કેટલાક પાસા સાથે કામ કર્યું હોય તેમને તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક કરવા માટે લાયક 'નિષ્ણાતો' તરીકે ગણી શકાય નહીં.તેથી પેટા-કલમ (૩) ની કલમો (એ) અને (બી) માન્ય નથી.(૫) પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (એફ) નો પ્રથમ ભાગ એવી જોગવાઈ કરે છે કે વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, અર્થશાસ્ત્ર, બેંકિંગ, ઉદ્યોગમાં ૧૫ વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અથવા વ્યાવસાયિક અનુભવ ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિને કંપની કાયદામાં નિપુણતા ધરાવતી વ્યક્તિઓ ગણી શકાય, જેથી કંપની લો ટ્રિબ્યુનલમાં ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂક થઈ શકે.

(૫) ઔદ્યોગિક નાણા, ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, રોકાણ અને હિસાબમાં ક્ષમતા, પ્રામાણિકતા,

પ્રતિષ્ઠા અને વિશેષ જ્ઞાન અને ઓછામાં ઓછો પંદર વર્ષનો વ્યાવસાયિક અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓને કંપનીઓના પુનર્વસન/પુનરુત્થાનમાં નિપુણતા ધરાવતી વ્યક્તિ તરીકે ગણી શકાય અને તેથી, તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે વિચારણા માટે પાત્ર છે.

(૬) પેટા-કલમ (૩) ના ખંડ (જી) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિઓની શ્રેણીના સંદર્ભમાં ઓછામાં ઓછો પાંચ વર્ષનો અનુભવ નિર્દિષ્ટ થવો જોઈએ.

(૭) કલમ ૧૦-એફ. ડી. ની પેટા-કલમ (૩) માં કલમ (સી), (ડી), (ઈ), (જી), (એચ) અને કલમ (એફ) નો છેલ્લો ભાગ અને ભારતીય કંપની કાયદા સેવા અને ભારતીય કાનૂની સેવામાં સચિવ અથવા અધિક સચિવના દરજ્જાના નાગરિક સેવાઓના અધિકારીઓને જ ટ્રિબ્યુનલના તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂકના હેતુઓ માટે ગણી શકાય.

(૮) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ (અથવા તેમના નામાંકિત) ના

અધ્યક્ષ તરીકે અને નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયના બે સચિવો અને શ્રમ મંત્રાલયના સચિવ અને કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયના સચિવને કલમ ૧૦FXમાં ઉદ્દેખિત સભ્યો તરીકે ધરાવતી પાંચ સભ્યોની પસંદગી સમિતિને બદલે, પસંદગી સમિતિ વ્યાપકપણે નીચેની રીતે હોવી જોઈએ:

(ક) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત-અધ્યક્ષ (નિર્ણાયક મત સાથે);

(બી) સુપ્રીમ કોર્ટના વર્ણિત ન્યાયાધીશ અથવા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ-સભ્ય;

(સી) નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય; અને

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય.

(ઈ) વધુ એક મુદત માટે નિમણૂક માટેની લાયકાતને આધિન

ત્રણ વર્ષની મુદત સાત કે પાંચ વર્ષની મુદતમાં બદલવામાં આવશે.આનું કારણ એ છે કે સંબંધિત ક્ષેત્રમાં નિપુણતા પ્રાપ્ત કરવા માટે નોંધપાત્ર સમયની જરૂર પડે છે.ત્રણ વર્ષનો કાર્યકાળ ખૂબ જ ટૂંકો હોય છે અને જ્યારે સભ્યો જરૂરી જ્ઞાન, નિપુણતા અને કાર્યક્ષમતા પ્રાપ્ત કરશે, ત્યારે એક કાર્યકાળ પૂરો થઈ જશે.વધુમાં ૬૫ વર્ષની નિવૃત્તિ વય સાથે ત્રણ વર્ષની ઉપરોક્ત મુદત નિવૃત્ત થયેલી અથવા ટૂંક સમયમાં નિવૃત્ત થનારી વ્યક્તિઓ માટે તૈયાર કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે અને આ ટ્રિબ્યુનલ્સને નિવૃત્તિ પછીના આશ્રયસ્થાનો તરીકે ગણવામાં આવે તે માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે.જો આ ટ્રિબ્યુનલોએ અસરકારક અને અસરકારક રીતે કામ કરવું હોય તો તેઓ યુવાન સભ્યોને આકર્ષવામાં સક્ષમ હોવા જોઈએ જેમની પાસે સેવાનો વાજબી સમયગાળો હશે.

(૧૦) કલમ ૧૦FE ની બીજી જોગવાઈ, જે પ્રમુખ અથવા સભ્યો તરીકે હોદ્દો સંભાળતા રાષ્ટ્રપતિ અને સભ્યોને તેમના મૂળ કેન્દ્ર/મંત્રાલય/વિભાગ સાથે ધારણાધિકાર જાળવી રાખવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, તે સભ્યોની સ્વતંત્રતા માટે અનુકૂળ રહેશે નહીં.સભ્યો તરીકે નિમણૂક પામેલી કોઈપણ વ્યક્તિએ કારોબારીથી પોતાને સંપૂર્ણપણે અલગ કરવા માટે તૈયાર રહેવું

જોઈએ.તેથી પૂર્વાધિકાર એક વર્ષથી વધુ ન હોઈ શકે.

(૧૧) સેવામાં સ્વતંત્રતા અને સુરક્ષા જાળવવા માટે, કલમ ૧૦એફજે અને કલમ ૧૦એફવીની પેટા-કલમ (૩) એ જોગવાઈ કરવી જોઈએ કે ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ/અધ્યક્ષ અથવા સભ્યનું સસ્પેન્શન માત્ર ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશની સંમતિથી જ થઈ શકે છે.

(૧૨) તમામ ટ્રિબ્યુનલ માટે વહીવટી સહાય કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય તરફથી હોવી જોઈએ.ન તો ટ્રિબ્યુનલ કે ન તો તેના સભ્યો સંબંધિત પ્રાયોજક અથવા પિતૃ મંત્રાલયો અથવા સંબંધિત વિભાગ પાસેથી સુવિધાઓ માંગશે અથવા પૂરી પાડવામાં આવશે નહીં.

(૧૩) ટ્રિબ્યુનલની બે સભ્યોની બેન્ચમાં હંમેશા ન્યાયિક સભ્ય હોવો જોઈએ.જ્યારે પણ કોઈ મોટી અથવા વિશેષ બેન્ચની રચના કરવામાં આવે છે, ત્યારે ટેકનિકલ સભ્યોની સંખ્યા ન્યાયિક સભ્યોથી વધુ ન હોવી જોઈએ."

૪. ઉપરોક્તના આધારે, આંશિક રીતે અપીલને મંજૂરી આપતા, તેનો નિકાલ નીચેની શરતોમાં કરવામાં આવ્યો હતો:

“૫૭. તેથી અમે આ અપીલોનો નિકાલ કરીએ છીએ, અંશતઃ તેમને મંજૂરી આપીએ છીએ, નીચે પ્રમાણે:

(૧) અમે હાઈકોર્ટના એ નિર્ણયને સમર્થન આપીએ છીએ કે નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલ અને નેશનલ કંપની લો અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલની રચના અને તેમાં નિહિત કરીને, કંપની કાયદાની બાબતોના સંદર્ભમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી સત્તાઓ અને અધિકારક્ષેત્ર ગેરબંધારણીય નથી.

(૨) અમે જાહેર કરીએ છીએ કે કાયદાના ભાગ ૧ બી અને ૧ સી જે હાલમાં રચાયેલ છે, તે અગાઉના પેરામાં જણાવેલા કારણોસર ગેરબંધારણીય છે.જો કે, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિવાદિત આદેશના અનુસરણમાં કેન્દ્ર સરકાર પહેલેથી જ સંમત થઈ ગઈ છે તે ઉપરાંત, ઉપર સૂચવ્યા મુજબ યોગ્ય સુધારા કરીને કાયદાના ભાગ ૧ બી અને ૧ સી અમલમાં મૂકી શકાય છે.”

૫. એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની રચનાને સમર્થન આપતો

ચુકાદો વર્ષ ૨૦૧૦માં આવ્યો હોવા છતાં, આ બંને સંસ્થાઓની રચના થઈ શકી ન હતી અને ત્યારબાદ તરત જ તેને કાર્યરત કરી શકાઈ ન હતી અને આ બાબત કોઈ ને કોઈ પ્રકારની ગૂંચવણમાં ફસાઈ ગઈ હતી.તે પરિબળોને શોધવાની જરૂર નથી કારણ કે તેમાંથી કેટલાક રિટ પિટિશન No.૨૬૭/૨૦૧૨ નો વિષય છે જે રિટ પિટિશન પણ આ જ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે અને વિચારણા બાકી છે.આ રિટ પિટિશન વર્તમાન રિટ પિટિશન સાથે આ બેન્ચ સમક્ષ સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી હતી અને અમુક અંશે દલીલો પણ પિટિશનમાં સાંભળવામાં આવી હતી.જો કે, ઉપરોક્ત અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ માટે પક્ષકારોની સંમતિ સાથે ભારત સંઘ તરફથી વધુ જવાબની જરૂર હોવાથી, જવાબની રાહ જોતા તે અરજીની સુનાવણી મુલતવી રાખવી યોગ્ય માનવામાં આવી હતી.જ્યાં સુધી વર્તમાન રિટ પિટિશનનો સંબંધ છે, જોકે તે કંઈક અંશે રિટ પિટિશન No.૨૬૭/૨૦૧૨ સાથે સંકળાયેલી છે, આ રિટ પિટિશનમાં કરવામાં આવેલી પ્રાર્થનાઓ સંપૂર્ણપણે અલગ છે અને તાત્કાલિક રિટ પિટિશનની સુનાવણીમાં આગળ વધવામાં કોઈ અવરોધ કે અવરોધ નહોતો.આ કારણોસર આખરે આ કેસમાં દલીલો સાંભળવામાં આવી હતી.

૬. વર્તમાન રિટ પિટિશનને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું બન્યું કે સંસદે ભારતીય કંપની અધિનિયમ, ૨૦૧૩ (ત્યારબાદ 'અધિનિયમ, ૨૦૧૩' તરીકે ઓળખાય

છે) ના રૂપમાં નવો કંપની કાયદો પસાર કર્યો છે, જે અગાઉના અધિનિયમ, ૧૯૫૬નું સ્થાન લે છે. આ કાયદામાં ફરીથી એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સ્થાપના અંગે નોંધપાત્ર જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે. તે સ્પષ્ટ છે કે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની રચના સાથે, એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની રચના અને બંધારણને લગતી જોગવાઈઓ, એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. બંનેના પ્રમુખ/અધ્યક્ષ અને સભ્યો (ન્યાયિક તેમજ તકનીકી) ની નિમણૂક માટેની લાયકાતોને લગતી જોગવાઈઓ અને ઉપરોક્ત સભ્યોની પસંદગી માટે પસંદગી સમિતિની રચના સંબંધિત જોગવાઈઓ પણ અધિનિયમ, ૨૦૧૩ માં સામેલ કરવામાં આવી છે. આ કલમ ૧૦એફડી, ૧૦એફઈ, ૧૦એફએફ, ૧૦એફએલ, ૧૦એફઆર અને ૧૦એફટી જેવી જ છે, જે કંપની (સુધારા) અધિનિયમ, ૨૦૦૨ દ્વારા અધિનિયમ, ૧૯૫૬માં રજૂ કરવામાં આવી હતી. અરજદાર દ્વારા હાલની અરજી દાખલ કરવાનું કારણ એ છે કે અરજદારનો આરોપ છે કે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં આપવામાં આવેલા વિવિધ નિર્દેશો છતાં, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની નવી જોગવાઈઓ લગભગ તે જ રીતે છે જે અધિનિયમ, ૧૯૫૬માં સામેલ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, આ જોગવાઈઓ ગેરબંધારણીયતા તેમજ ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં ગુણોત્તર લાગુ કરવાથી પીડાય છે. આમ, અરજદાર દ્વારા ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ જોગવાઈઓ જે અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૦૮, ૪૦૯, ૪૧૧ (૩), ૪૧૨, ૪૧૩, ૪૨૫, ૪૩૧ અને ૪૩૪માં સમાવિષ્ટ છે

તે બંધારણની કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓની વિરુદ્ધ છે અને તેથી તેને ગેરબંધારણીય ગણાવીને રદ કરવાની બાંહેધરી આપે છે.રિટ પિટિશનમાં સમાવિષ્ટ ચોક્કસ પ્રાર્થના નીચે મુજબ છે:

“(i) કંપની અધિનિયમ, ૨૦૧૩ના પ્રકરણ XXVIIની જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને અધિનિયમની કલમ ૪૦૮,૪૦૯,૪૧૧ (૩), ૪૧૨,૪૧૩,૪૨૫,૪૩૧ અને ૪૩૪ બંધારણની કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓને ગેરબંધારણીય ગણાવે છે અને તે મુજબ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને ગેરબંધારણીય ગણાવે છે;

(૨) વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય અને યોગ્ય માનવામાં આવે તેવા કોઈપણ આદેશ અથવા આવા વધુ આદેશ અથવા આદેશો પસાર કરો.

૭. અમે આગળ વધીએ તે પહેલાં, અમે કલમ ૨ (૪), કલમ ૨ (૯૦) અને કલમ ૪૦૭ સાથે અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ નક્કી કરવા માંગીએ છીએ જેમાં કેટલીક વ્યાખ્યાઓ છે જે વર્તમાન અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા વિવાદના સંદર્ભમાં સુસંગત છે:

“૨(૪) “અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ ”એટલે કલમ ૪૧૦ હેઠળ રચાયેલ રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદો અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ;

“૨(૯૦) “ટ્રિબ્યુનલ “એટલે કલમ ૪૦૮ હેઠળ રચાયેલ રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદો
ટ્રિબ્યુનલ;

૪૦૭. આ પ્રકરણમાં, જ્યાં સુધી સંદર્ભ અન્યથા જરૂરી ન હોય ત્યાં સુધી –

(ક) “અધ્યક્ષ” એટલે અપીલ ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ;

(ખ) “ન્યાયિક સભ્ય” એટલે ટ્રિબ્યુનલ અથવા અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના સભ્યની
આ રીતે નિમણૂક અને તેમાં અધ્યક્ષ અથવા અધ્યક્ષનો સમાવેશ થાય છે, જેમ કે
કેસ હોઈ શકે છે;

(સી) “સભ્ય” એટલે ટ્રિબ્યુનલ અથવા અપીલીય ટ્રિબ્યુનલનો ન્યાયિક અથવા
તકનીકી સભ્ય અને તેમાં અધ્યક્ષ અથવા અધ્યક્ષનો સમાવેશ થાય છે, જેમ કે
કેસ હોઈ શકે છે;

(ઘ) “પ્રમુખ” એટલે ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ;

(ઈ) "ટેકનિકલ સભ્ય" એટલે ટ્રિબ્યુનલ અથવા અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના સભ્યની નિમણૂક.

૪૦૮. રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદા ટ્રિબ્યુનલની રચના

કેન્દ્ર સરકાર, જાહેરનામા દ્વારા, રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદા ટ્રિબ્યુનલ તરીકે ઓળખાતી ટ્રિબ્યુનલની રચના કરશે, જેમાં આ અધિનિયમ અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ તેને આપવામાં આવેલી અથવા આપી શકાય તેવી સત્તાઓ અને કાર્યોનો ઉપયોગ કરવા અને તેનું પાલન કરવા માટે રાષ્ટ્રપતિ અને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જાહેરનામા દ્વારા નિયુક્ત થવા માટે જરૂરી હોય તેટલા ન્યાયિક અને તકનીકી સભ્યો હશે.

૪૦૯. પ્રમુખ અને ટ્રિબ્યુનલના સભ્યોની લાયકાત

(૧) અધ્યક્ષ એવી વ્યક્તિ હશે જે પાંચ વર્ષ સુધી ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશ હોય અથવા રહી હોય.

(૨) કોઈ વ્યક્તિ ન્યાયિક સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક રહેશે નહીં સિવાય કે

તે –

(ક) ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશ છે અથવા રહ્યા છે; અથવા

(ખ) ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષથી જિલ્લા ન્યાયાધીશ છે અથવા રહ્યા છે; અથવા

(સી) ઓછામાં ઓછા દસ વર્ષ સુધી અદાલતના વકીલ રહ્યા હોય.

સમજૂતી.—ખંડ (સી) ના હેતુઓ માટે, જે સમયગાળા દરમિયાન કોઈ વ્યક્તિ અદાલતમાં વકીલ રહી છે તેની ગણતરી કરવામાં, તે વ્યક્તિએ ન્યાયિક હોદ્દો અથવા ટ્રિબ્યુનલના સભ્યનો હોદ્દો અથવા સંઘ અથવા રાજ્ય હેઠળ કોઈ હોદ્દો સંભાળ્યો હોય તેવા કોઈપણ સમયગાળાનો સમાવેશ કરવામાં આવશે, જેમાં તેણે વકીલ બન્યા પછી કાયદાનું વિશેષ જ્ઞાન જરૂરી હોય.

(૩) કોઈ વ્યક્તિ ટેકનિકલ સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક રહેશે નહીં સિવાય કે તે –

(ક) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ સુધી ભારતીય કોર્પોરેટ કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવાના સભ્ય રહ્યા હોય, જેમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ વર્ષ ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવના પગાર ધોરણમાં અથવા તે સેવામાં સમકક્ષ અથવા તેનાથી વધુ હોવા જોઈએ; અથવા

(ખ) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ માટે ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા

(ગ) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ માટે ખર્ચ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા

(ઘ) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ માટે કંપની સચિવ તરીકે વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા

(ઙ) સાબિત થયેલી વ્યક્તિ છે. કાયદા, ઔદ્યોગિક નાણાં, ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન અથવા વહીવટ, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, રોકાણ, હિસાબ, શ્રમ બાબતો અથવા વ્યવસ્થાપન, બાબતોનું સંચાલન, પુનરુત્થાન, પુનર્વસન અને કંપનીઓને બંધ કરવા સંબંધિત અન્ય શાખાઓમાં ઓછામાં ઓછું પંદર વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અને અનુભવ ધરાવતી ક્ષમતા, પ્રામાણિકતા અને સ્થિતિ; અથવા

(એફ) ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ હેઠળ રચાયેલી શ્રમ અદાલત, ટ્રિબ્યુનલ અથવા રાષ્ટ્રીય ટ્રિબ્યુનલનો અધ્યક્ષ અધિકારી હોય અથવા ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષથી હોય.

૪૧૦. અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલની રચના

કેન્દ્ર સરકાર, જાહેરનામા દ્વારા, તેમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી તારીખથી અમલમાં મૂકવા માટે, નેશનલ કંપની લો અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ તરીકે ઓળખાતી અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલની રચના કરશે, જેમાં અધ્યક્ષ અને કેન્દ્ર સરકાર યોગ્ય સમજે તેટલા અગિયાર ન્યાયિક અને ટેકનિકલ સભ્યો હશે, જેમની નિયુક્તિ ટ્રિબ્યુનલના આદેશો વિરુદ્ધ અપીલની સુનાવણી માટે જાહેરનામા દ્વારા કરવામાં આવશે.

૪૧૧. અપીલીય ન્યાયાધિકરણના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની લાયકાતો

(૧) અધ્યક્ષ એવી વ્યક્તિ હશે જે સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ અથવા ઉચ્ચ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ હોય અથવા રહી હોય.

(૨) ન્યાયિક સભ્ય એવી વ્યક્તિ હશે જે પાંચ વર્ષ માટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશ હોય અથવા રહી હોય અથવા ટ્રિબ્યુનલના ન્યાયિક સભ્ય હોય.

(૩) ટેકનિકલ સભ્ય કાયદા, ઔદ્યોગિક નાણાં, ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન અથવા વહીવટ, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, રોકાણ, હિસાબ, શ્રમ બાબતો અથવા વ્યવસ્થાપન, બાબતોનું સંચાલન, પુનરુત્થાન, પુનર્વસન અને કંપનીઓના સમાપનને લગતી અન્ય શાખાઓમાં ઓછામાં ઓછું પચીસ વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અને અનુભવ ધરાવતી સાબિત ક્ષમતા, પ્રામાણિકતા અને પ્રતિષ્ઠા ધરાવતી વ્યક્તિ હશે.

૪૧૨. ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલના સભ્યોની પસંદગી

(૧) ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ અને અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ અને ન્યાયિક સભ્યોની નિમણૂક ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સાથે પરામર્શ કર્યા પછી કરવામાં આવશે.

(૨) ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો અને અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યોની નિમણૂક પસંદગી સમિતિની ભલામણ પર કરવામાં આવશે, જેમાં

(એ) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત-અધ્યક્ષ;

(બી) સર્વોચ્ચ અદાલતના વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશ અથવા ઉચ્ચ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ-સભ્ય;

(સી) કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય;

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય; અને

(ઈ) નાણાં મંત્રાલયમાં નાણાકીય સેવાઓ વિભાગમાં સચિવ-સભ્ય.

(૩) કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયના સચિવ પસંદગી સમિતિના સંયોજક રહેશે.

(૪) પસંદગી સમિતિ પેટા-કલમ (૨) હેઠળ વ્યક્તિઓની ભલામણ કરવા માટેની તેની પ્રક્રિયા નક્કી કરશે.

(૫) ટ્રિબ્યુનલ અથવા અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના સભ્યોની કોઈ પણ નિમણૂક માત્ર

કોઈ ખાલી જગ્યા અથવા પસંદગી સમિતિની રચનામાં કોઈ ખામીને કારણે અમાન્ય રહેશે નહીં.

૪૧૩. પ્રમુખ, અધ્યક્ષ અને અન્ય સભ્યોનો કાર્યકાળ

(૧) ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ અને દરેક અન્ય સભ્ય પોતાનો હોદ્દો સંભાળે તે તારીખથી પાંચ વર્ષની મુદત માટે હોદ્દો સંભાળશે, પરંતુ તેઓ વધુ પાંચ વર્ષની મુદત માટે ફરીથી નિમણૂક માટે પાત્ર રહેશે.

(૨) ટ્રિબ્યુનલના સભ્ય જ્યાં સુધી તે પ્રાપ્ત ન કરે ત્યાં સુધી આ રીતે હોદ્દો સંભાળશે: –

(ક) અધ્યક્ષના કિસ્સામાં, ૬૭ વર્ષની વય;

(ખ) અન્ય કોઈ સભ્યના કિસ્સામાં, ૬૫ વર્ષની ઉંમર:

પરંતુ જે વ્યક્તિએ પચાસ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી નથી તે સભ્ય તરીકે નિમણૂક

માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે સભ્ય એક વર્ષથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે હોદ્દો સંભાળતા હોય ત્યારે, તેના મૂળ કેડર અથવા મંત્રાલય અથવા વિભાગ સાથે તેના પૂર્વાધિકારને જાળવી શકે છે.

(૩) અપીલીય ન્યાયાધિકરણના અધ્યક્ષ અથવા સભ્ય પોતાનો હોદ્દો સંભાળે તે તારીખથી પાંચ વર્ષની મુદત માટે હોદ્દો સંભાળશે, પરંતુ પાંચ વર્ષની અન્ય મુદત માટે ફરીથી નિમણૂક માટે પાત્ર રહેશે.

(૪) અપીલ ટ્રિબ્યુનલનો સભ્ય જ્યાં સુધી તે પ્રાપ્ત ન કરે ત્યાં સુધી આ રીતે હોદ્દો સંભાળશે: –

(ક) અધ્યક્ષના કિસ્સામાં, સિત્તેર વર્ષની વય;

(ખ) અન્ય કોઈ સભ્યના કિસ્સામાં, સડસઠ વર્ષની ઉંમર:

પરંતુ જે વ્યક્તિએ પચાસ વર્ષની ઉંમર પૂર્ણ કરી નથી તે સભ્ય તરીકે નિમણૂક

માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે સભ્ય એક વર્ષથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા માટે હોદ્દો સંભાળતા હોય ત્યારે, તેના મૂળ કેડર અથવા મંત્રાલય અથવા વિભાગ સાથે તેના પૂર્વાધિકારને જાળવી શકે છે.

૪૧૪. સભ્યોના પગાર, ભથ્થાં અને સેવાની અન્ય શરતો

ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના સભ્યોનો પગાર, ભથ્થાં અને સેવાના અન્ય નિયમો અને શરતો નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવાં રહેશે:

પરંતુ સભ્યોના પગાર અને ભથ્થાં કે સેવાના અન્ય નિયમો અને શરતો તેમની નિમણૂક પછી તેમના ગેરલાભ માટે બદલાશે નહીં.

૪૨૫. તિરસ્કાર માટે સજા કરવાની સત્તા

ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલ પાસે પોતાના તિરસ્કારના સંદર્ભમાં તે જ અધિકારક્ષેત્ર, સત્તાઓ અને સત્તા હશે જે ઉચ્ચ અદાલત પાસે છે અને આ હેતુ

માટે, અદાલતોની અવમાનના અધિનિયમ, ૧૯૭૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જે ફેરફારોને આધિન અસર કરશે કે –

(ક) તેમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના સંદર્ભનો અર્થ ટ્રિબ્યુનલ અને અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના સંદર્ભનો સમાવેશ થતો હોવાનું સમજવામાં આવશે; અને

(ખ) ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૫માં મહાધિવક્તાને આપેલા સંદર્ભનો અર્થ કેન્દ્ર સરકાર આ માટે નિર્દિષ્ટ કરે તેવા કાયદા અધિકારીઓના સંદર્ભ તરીકે કરવામાં આવશે."

૮. પ્રાર્થના કલમમાં કલમ ૪૧૫, ૪૧૮, ૪૨૪, ૪૨૬, ૪૩૧ અને ૪૩૪ની બંધારણીય માન્યતા પર પણ સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યા છે. સુનાવણીના સમયે, ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ પર અરજદારના વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દાતાર દ્વારા કોઈ દલીલો સંબોધવામાં આવી ન હતી. તેથી, આ જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં, અમે અમારી ચર્ચાને ટાળી રહ્યા છીએ.

૯. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ વાંચીને અને બારમાં રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે પડકારને નીચે મુજબ ત્રણ વિભાગોમાં સરળતાથી વર્ગીકૃત કરી શકીએ છીએ:

(૧) એન. સી. ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના બંધારણની માન્યતાને પડકાર;

(૨) એન.સી.એલ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યો તેમજ એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની તેમના હોદ્દાની મુદત અને પગાર ભથ્થાં વિગેરે સહિત લાયકાતની પ્રિસ્ક્રિપ્શનને પડકાર;

(૩) એન.સી.એલ.ટી. ના અધ્યક્ષ/સભ્યો અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષ/સભ્યોની નિમણૂક માટે પસંદગી સમિતિના માળખાને પડકાર.

કલમ ૪૨૫ માં ઉલ્લેખિત તિરસ્કાર માટે સજા આપવા માટે આ સંસ્થાઓને આપવામાં આવેલી સત્તા અને કેન્દ્ર સરકારને બેન્ચની રચના કરવાની સત્તા આપવા સંબંધિત આકસ્મિક મુદ્દાઓ પણ અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યા છે.

અહીં પછી ચર્ચા કરવામાં આવશે તેમ, આ તમામ મુદ્દાઓ મદ્રાસ બાર એસોસિએશન (સુપ્રા) દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા છે અને આ પ્રશ્નોના જવાબો તેમાં ઉપલબ્ધ છે. હકીકતમાં, દરેક મુદ્દા પર વિગતવાર ચર્ચા કર્યા પછી કોર્ટે

ચુકાદો સંભળાવ્યો હતો.તેથી, ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓનું નિદાન કરતી વખતે, અમે તે ચુકાદામાં સૂચવવામાં આવેલી સારવારનું સંચાલન કરીશું.

ઇશ્યુ નંબર ૧

રી.: એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની બંધારણીય માન્યતા

અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૦૮ એન.સી.એલ.ટી.ની રચના સાથે સંબંધિત છે. આ કલમના આધારે, કેન્દ્ર સરકારને 'નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલ' તરીકે ઓળખાતી ટ્રિબ્યુનલની રચના કરવા માટે જાહેરનામું બહાર પાડવાની સત્તા છે.આ ટ્રિબ્યુનલમાં રાષ્ટ્રપતિ અને કેન્દ્ર સરકાર જરૂરી સમજે તેટલા ન્યાયિક અને ટેકનિકલ સભ્યોનો સમાવેશ થશે, જેમની તેના દ્વારા નિમણૂક કરવામાં આવશે.૧૨.૦૯.૨૦૧૩ ના જાહેરનામા દ્વારા કેન્દ્ર સરકારે એન.સી.એલ.ટી.ની રચના કરી છે. તેવી જ રીતે, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૦ કેન્દ્ર સરકારને જાહેરનામા દ્વારા એન.સી.એલ.એ.ટી.ની રચના કરવાની સત્તા આપે છે.આ એન.સી.એલ.એ.ટી. માં એક અધ્યક્ષ અને કેન્દ્ર સરકાર યોગ્ય સમજે તેટલા અગિયાર ન્યાયિક અને ટેકનિકલ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે, જેમની નિમણૂક તેના દ્વારા જાહેરનામા દ્વારા કરવામાં આવશે.ઉપરોક્ત અધિસૂચના તારીખ ૧૨.૦૯.૨૦૧૩ દ્વારા, એન.સી.એલ.એ.ટી. ની રચના પણ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા

કરવામાં આવી છે.

૧૦. એ નિર્દેશ કરવો યોગ્ય છે કે પ્રાર્થના કલમમાં, કલમ ૪૦૮ના અધિકારોને પડકારવામાં આવ્યો હોવા છતાં, તે સ્પષ્ટ રીતે કલમ ૪૧૦ને બાકાત રાખે છે અને તેથી, સારમાં, જ્યાં સુધી રાહતનો દાવો કરવામાં આવે છે ત્યાં સુધી એન.સી.એલ.એ.ટી.ના બંધારણને કોઈ પડકાર નથી.વધુમાં, ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, સમગ્ર રિટ પિટિશન ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં બંધારણીય બેન્યના ચુકાદા હેઠળ વાંધો ઉઠાવે છે.જો કે, દલીલોના સમયે, શ્રી દાતારએ મુખ્યત્વે એન.સી.એલ.ટી. ના બંધારણને પડકારવા માટે કોઈ ગંભીર પ્રયાસો કર્યા વિના એન.સી.એલ.એ.ટી. ની બંધારણીય માન્યતાને પડકાર્યો હતો. જ્યાં સુધી એન.સી.એલ.ટી. ની વાત છે, તેમણે લગભગ સ્વીકાર્યું હતું કે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં તેની માન્યતાને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે અને દલીલ કરવા માટે ઘણું બધું નથી.એન.સી.એલ.એ.ટી. ના સંદર્ભમાં, તેમણે સ્વીકાર્યું હતું કે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં તેની માન્યતાને પણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે, તેમ છતાં તેમનો પ્રયાસ એ દર્શાવવાનો હતો કે જ્યાં સુધી એન.સી.એલ.એ.ટી. નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી સમગ્ર ચુકાદામાં કોઈ ચર્ચા નથી અને તેથી, અંતે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં ઉદ્દેખિત નિષ્કર્ષને બંધનકર્તા તરીકે ગણવો જોઈએ નહીં અથવા આ મુદ્દાનો નિર્ણય લીધો હોવાનું માનવું જોઈએ નહીં.તેમની રજૂઆત એ હતી કે મદ્રાસ બાર એસોસિએશન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ [૨] માં આ અદાલતના

અનુગામી બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમાં રાષ્ટ્રીય કરવેરા ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપનાને ગેરબંધારણીય ઠેરવવામાં આવી છે, કલમ ૪૧૦ સાથે પણ રાષ્ટ્રીય કરવેરા ટ્રિબ્યુનલ સંબંધિત ઉપરોક્ત ચુકાદામાં નોંધાયેલા કારણો માટે સમાન વ્યવહાર થવો જોઈએ.વિવિધ કારણોસર આ દલીલને પચાવવી મુશ્કેલ છે, જે આપણે પછીની ચર્ચામાં નોંધીએ છીએ.

૧૧. સૌ પ્રથમ ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં એન.સી.એલ.એ.ટી. ના બંધારણની રચનાને ખાસ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.તે નકારી શકાય નહીં કે આ જ અરજદારે અગાઉની રિટ પિટિશનમાં એન.સી.એલ.એ.ટી.ની બંધારણીય માન્યતા પર ખાસ સવાલ ઉઠાવ્યો હતો અને આ જ મુદ્દા પર દલીલો પણ આગળ ધપાવી હતી.આ હકીકત ઉપરોક્ત ચુકાદામાં ખાસ નોંધવામાં આવી છે.અપીલીય ટ્રિબ્યુનલની રચના એટલે કે કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની કલમ ૧૦એફઆરને લગતી જોગવાઈની યોગ્ય નોંધ લેવામાં આવી હતી.એન.સી.એલ.ટી. તેમજ એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સંસ્થાઓને આ આધાર પર પડકારવામાં આવ્યો હતો કે સંસદે સામાન્ય અદાલતો પાસેથી સત્તાઓ છીનવીને ટ્રિબ્યુનલાઈઝેશનનો આશરો લીધો હતો, જે અનિવાર્યપણે ન્યાયિક કાર્ય હતું અને વિધાનસભાનું આ પગલું નિર્ણય લેવાની નિષ્પક્ષતા, નિષ્પક્ષતા અને વાજબીતાને અવરોધે છે, જે ન્યાયતંત્રની ઓળખ અને અનિવાર્યપણે ન્યાયિક કાર્ય હતું.દલીલ એ હદ સુધી ગઈ કે તે કાયદાના શાસનને નકારી કાઢવા અને સત્તાના વિભાજનના સિદ્ધાંતને

કચડવા સમાન છે, જે ભારતના બંધારણની મૂળભૂત વિશેષતા હતી.અમે જે બાબત પર ભાર મૂકી રહ્યા છીએ તે એ છે કે અરજીઓએ આ સામાન્ય આધારો પર એન.સી.એલ.ટી. તેમજ એન.સી.એલ.એ.ટી. બંનેની બંધારણીય માન્યતા પર હુમલાનું નેતૃત્વ કર્યું હતું.અદાલતે ખાસ કરીને ઉઠાવવામાં આવેલી તમામ દલીલોના દાયરામાં પ્રવેશ કર્યો અને તેને ભારપૂર્વક ફગાવી દીધી.

૧૨. અદાલતે ખાસ કરીને એ દલીલને નકારી કાઢી હતી કે અદાલતો દ્વારા પરંપરાગત રીતે કરવામાં આવતા ન્યાયિક કાર્યને ટ્રિબ્યુનલમાં સ્થાનાંતરિત કરવાથી બંધારણના મૂળભૂત માળખાને ઠેસ પહોંચે છે અને આ બાબતેની સ્થિતિનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

“અમે નીચે પ્રમાણે સ્થિતિનો સારાંશ આપી શકીએ છીએ:

(ક) વિધાનસભા કોઈ પણ ચોક્કસ વિષય (બંધારણની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓ દ્વારા અદાલતોમાં નિહિત હોય તે સિવાયના) સંબંધમાં અદાલતો દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા અધિકારક્ષેત્રને કોઈપણ ટ્રિબ્યુનલમાં સ્થાનાંતરિત કરતો કાયદો બનાવી શકે છે.

(ખ) તમામ અદાલતો ટ્રિબ્યુનલ છે.કોઈપણ ટ્રિબ્યુનલ કે જેમાં અદાલતોના કોઈપણ વર્તમાન અધિકારક્ષેત્રને સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવે છે તે પણ ન્યાયિક ટ્રિબ્યુનલ હોવું જોઈએ.આનો અર્થ એ છે કે આવા ટ્રિબ્યુનલમાં સભ્યો તરીકે, હોદ્દાની, ક્ષમતાની અને દરજ્જાની વ્યક્તિઓ શક્ય તેટલી અદાલતની હોદ્દો, દરજ્જો અને ક્ષમતાની સમકક્ષ હોવી જોઈએ જે ત્યાં સુધી આવી બાબતો સાથે કામ કરતી હતી અને ટ્રિબ્યુનલના સભ્યોને ન્યાયિક ટ્રિબ્યુનલ સાથે સંકળાયેલા કાર્યકાળની સ્વતંત્રતા અને સુરક્ષા હોવી જોઈએ.

(સી) જ્યારે પણ 'ટ્રિબ્યુનલ્સ' ની જરૂર પડે છે, ત્યારે ટ્રિબ્યુનલ્સમાં તકનીકી સભ્યો હોવા જોઈએ તેવી કોઈ ધારણા નથી.જ્યારે કોઈ અધિકારક્ષેત્ર અદાલતોમાંથી ટ્રિબ્યુનલ્સમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવે છે, ત્યારે અદાલતોમાં પેન્ડન્સી અને વિલંબના આધારે, અને આ રીતે સ્થાનાંતરિત અધિકારક્ષેત્રમાં નિષ્ણાતોની સહાયની જરૂર હોય તેવા કોઈપણ તકનીકી પાસાઓ શામેલ નથી, ટ્રિબ્યુનલ્સમાં સામાન્ય રીતે માત્ર ન્યાયિક સભ્યો હોવા જોઈએ.જ્યાં અધિકારક્ષેત્રની ક્વાયતમાં તકનીકી અથવા વિશેષ પાસાઓની તપાસ અને નિર્ણયો સામેલ હોય, જ્યાં તકનીકી સભ્યોની હાજરી ઉપયોગી અને જરૂરી હોય, ત્યાં જ ટ્રિબ્યુનલ્સમાં તકનીકી સભ્યો હોવા જોઈએ.તમામ ટ્રિબ્યુનલોમાં ટેકનિકલ સભ્યોની અવિવેકી નિમણૂક ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતાને નબળી અને પ્રતિકૂળ અસર કરશે.

(ડી) વિધાનસભા ન્યાયિક ન્યાયાધિકરણોના અધિકારક્ષેત્રોનું પુનર્ગઠન કરી શકે છે.ઉદાહરણ તરીકે, તે પ્રદાન કરી શકે છે કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ચલાવવામાં આવતા કેસોની ચોક્કસ શ્રેણીની સુનાવણી નીચલી અદાલત દ્વારા અથવા તેનાથી વિપરીત કરી શકાય છે (એક પ્રમાણભૂત ઉદાહરણ એ અદાલતોની આર્થિક મર્યાદાઓની વિવિધતા છે).તેવી જ રીતે ટ્રિબ્યુનલની રચના કરતી વખતે, વિધાનસભા લાયકાત/પાત્રતાના માપદંડ નક્કી કરી શકે છે.જોકે તે ન્યાયિક સમીક્ષાને આધિન છે.જો ન્યાયિક સમીક્ષાની કવાયતમાં કોર્ટનો મત છે કે આવા ટ્રિબ્યુનલાઈઝેશન ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતા અથવા ન્યાયતંત્રના ધોરણોને પ્રતિકૂળ અસર કરશે, તો કોર્ટ ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતા અને ધોરણોને જાળવવા માટે દખલ કરી શકે છે.આવી કવાયત સત્તાઓનું વિભાજન જાળવવા અને વિધાનસભા અથવા કારોબારી દ્વારા ઇરાદાપૂર્વક અથવા અજાણતાં કરવામાં આવતા કોઈપણ અતિક્રમણને રોકવા માટે નિયંત્રણ અને સંતુલનના પગલાંનો એક ભાગ હશે.” ત્યારબાદ બંધારણીય ખંડપીઠે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની બંધારણીય માન્યતાને "કંપની અધિનિયમના ભાગ ૧ બી અને ૧ સી હેઠળ એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. નું બંધારણ માન્ય છે કે કેમ" શીર્ષક હેઠળ સ્પષ્ટપણે નિહાળી હતી અને આ વિષય પર વિગતવાર ચર્ચા શરૂ કરી હતી.ઉપરોક્તમાંથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે એન.સી.એલ.એ.ટી. ની માન્યતાનો પ્રશ્ન સીધો અને ચોખ્ખો

હતો.આ બે મંચોની માન્યતા સામે પડકારના વિવિધ પાસાઓને સંપૂર્ણ રીતે બહાર કાઢવામાં આવ્યા હતા.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે, પરિચ્છેદ ૧૦૭ થી ૧૧૮ માં સમાવિષ્ટ મોટાભાગની ચર્ચા એન.સી.એલ.ટી. નો સંદર્ભ આપે છે. જો કે, આ ફકરામાં સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત ચર્ચાની સમજ પર, તે સ્પષ્ટ રીતે સમર્થન આપશે કે તે એન.સી.એલ.એ.ટી. નો પણ સમાવેશ કરે છે.ચુકાદાના પેરા ૧૨૧માં, જે પહેલેથી જ ઉપર કાઢવામાં આવ્યો છે, કોર્ટે ખાસ કરીને હાઈકોર્ટના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું હતું, જેમાં જણાવ્યું હતું કે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી.ની રચના ગેરબંધારણીય નથી.આને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર આ મુદ્દા પર દલીલ કરવા માટે પણ તૈયાર નથી કારણ કે તે સ્પષ્ટ રીતે રેઝ જુડિકાટા તરીકે કામ કરે છે.

૧૩. સાચું કહું તો, શ્રી દાતાર ઉપરોક્ત મર્યાદાથી વાકેફ હતા.તેમણે હજુ પણ એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સ્થાપના પર આ આધાર પર હુમલો કરવાનું સાહસ કર્યું હતું કે જ્યાં સુધી આ અપીલ મંચની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત ચુકાદામાં કોઈ કારણ આપવામાં આવ્યું નથી અને ત્યારબાદ આ પાસાને એન. ટી. ટી. ના ચુકાદામાં વધુ વિગતો સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે જેમાં રાષ્ટ્રીય કરવેરા ટ્રિબ્યુનલની રચનાને ગેરબંધારણીય ઠેરવવામાં આવી છે.અરજદારનું આ સાહસ સંપૂર્ણપણે પાયાવિહોળું છે.પ્રથમ ઉદાહરણમાં, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, જ્યાં સુધી એન.સી.એલ.એ.ટી. ની વાત છે, તેની માન્યતાને પહેલેથી જ સમર્થન

આપવામાં આવ્યું છે અને આ મુદ્દાને ફરીથી ખોલી શકાતો નથી.૨૦૧૦ના ચુકાદાના કેસમાં ચુકાદો બંધારણીય બેન્ચનો છે અને સંકલન બેન્ચનો તે ચુકાદો આ બેન્ચને પણ બંધનકર્તા બનાવે છે.

૧૫. બીજું, નેશનલ ટેક્સ ટ્રિબ્યુનલની બાબતમાં બંધારણીય બેંચના ચુકાદાને વાંચવાથી એ સ્પષ્ટ થશે કે માત્ર ૨૦૧૦ના ચુકાદાની નોંધ જ લેવામાં આવી ન હતી, પરંતુ તેનું પાલન પણ કરવામાં આવ્યું હતું.અદાલતે એક તરફ એન.સી.એલ.ટી./એન.સી.એલ.એ.ટી. અને બીજી તરફ એન. ટી. ટી. વચ્ચે અલગ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાની વિશિષ્ટતાઓને સ્પષ્ટ કરી હતી.

૧૬. ત્રીજું, એન. ટી. ટી. એ એક એવી બાબત હતી જેમાં કાયદાના શુદ્ધ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવામાં હાઈકોર્ટ દ્વારા અત્યાર સુધી ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો હતો, જેને એન. ટી. ટી. માં નિહિત કરવા માટે દૂર કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, જેને અસ્વીકાર્ય માનવામાં આવી હતી.હાલની સ્થિતિમાં આવી કોઈ સ્થિતિ નથી.તેનાથી વિપરીત, એન.સી.એલ.ટી. એ અધિનિયમ, ૨૦૧૩માં સ્થાપિત અર્ધ-ન્યાયિક મંચોના પદાનુક્રમમાં પ્રથમ મંચ છે.આમ, એન.સી.એલ.ટી. માત્ર તેની સમક્ષ આવતા આપેલ કેસમાં કાયદાના પ્રશ્ન સાથે જ વ્યવહાર કરશે નહીં, પરંતુ તથ્યાત્મક વિવાદો/પાસાઓને પણ બહાર કાઢવા માટે કહેવામાં આવશે.આ સ્થિતિમાં,

એન.સી.એલ.ટી. દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોની માન્યતાની તપાસ કરવા માટે અધિનિયમ, ૨૦૧૩ હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ પ્રથમ અપીલ મંચ એન.સી.એલ.એ.ટી. એ તથ્યાત્મક તેમજ કાનૂની મુદ્દાઓની સમીક્ષા કરવી પડશે.તેથી, પરિસ્થિતિ એનટીટી જેવી નથી. અપીલ ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રનો ઉલ્લેખ કલમ ૪૧૦માં જ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે એન.સી.એલ.એ.ટી.ની રચના 'ટ્રિબ્યુનલના આદેશો વિરુદ્ધ અપીલની સુનાવણી માટે' કરવામાં આવશે.આ અધિકારક્ષેત્ર કોઈપણ પ્રકારની મર્યાદાઓથી ઘેરાયેલું નથી અને તેની સૂચિતાર્થ એ છે કે અપીલ હકીકતોના પ્રશ્નો તેમજ કાયદાના પ્રશ્નો બંને પર રહેશે.તેવી જ રીતે, કલમ ૪૨૧ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ, જે જોગવાઈ 'ટ્રિબ્યુનલના આદેશો સામે અપીલ' સાથે સંબંધિત છે, તે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે એન.સી.એલ.એ.ટી., સુનાવણીની વાજબી તક આપ્યા પછી, 'તેના પર આવા આદેશો પસાર કરે છે જે તે યોગ્ય માને છે, તેની સામે અપીલ કરેલા આદેશની રચના, ફેરફાર અથવા રદ કરે છે'.ત્યારબાદ એન.સી.એલ.એ.ટી. ના આદેશથી અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૨૩ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટમાં વધુ અપીલ કરવામાં આવે છે.અહીં, સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલનો અવકાશ ફક્ત 'આવા આદેશથી ઉદ્ભવતા કાયદાના પ્રશ્ન' સુધી મર્યાદિત છે.

૧૭. ચોથું, તે અજ્ઞાત નથી, પરંતુ એક અપીલ મંચ પ્રદાન કરવાની એક સામાન્ય સુવિધા/પ્રથા છે જ્યાં કોઈ કાયદો ન્યાયિક ઉપાયો પ્રદાન કરવા માટે

એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે.અપીલ મંચ સમક્ષ અપીલ કરવાનો અધિકાર પ્રદાન કરવો એ એક સારી રીતે સ્વીકૃત ધોરણ છે જેને તંદુરસ્ત પરંપરા તરીકે જોવામાં આવે છે.

૧૮. આ બધા કારણોસર, અમે માનીએ છીએ કે આ મુદ્દામાં કોઈ યોગ્યતા નથી.

ઈશ્યૂ નંબર ૨

એન.સી.એલ.ટી. ના પ્રમુખ અને સભ્યોની લાયકાતોનો ઉલ્લેખ અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૦૯માં કરવામાં આવ્યો છે અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની લાયકાત અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૧માં નક્કી કરવામાં આવી છે.અરજદારને ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ અને ન્યાયિક સભ્યો તેમજ અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ અને ન્યાયિક સભ્યો માટે ઉલ્લેખિત લાયકાતો અંગે કોઈ ઝઘડો નથી.જો કે, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી એન.સી.એલ.ટી./એન.સી.એલ.એ.ટી. ના ટેકનિકલ સભ્યોની વાત છે, ત્યાં સુધી જોગવાઈ લગભગ એ જ છે જે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ માં સુધારા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે જોગવાઈઓને પડકારવામાં આવી હતી અને તેમાં ખામી શોધવામાં આવી હતી.આ દલીલની પ્રશંસા કરવા માટે, અમે અધિનિયમ, ૧૯૫૬ તેમજ અધિનિયમ, ૨૦૧૩માં સમાવિષ્ટ તુલનાત્મક જોગવાઈઓ

દર્શાવીએ છીએ:

અધિનિયમ ૧૯૫૬	એક્ટ ૨૦૧૩
૧) ૧૦-fD (૩) (a) (b) (c) અને (d)	(૧) કલમ ૪૦૯ (૩)
(૩) વ્યક્તિ ટેકનિકલ સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક નહીં હોય સિવાય કે તે -	(૩) કોઈ વ્યક્તિ ટેકનિકલ સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક રહેશે નહીં સિવાય કે તે -
(ક) કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ સુધી જૂથ 'ક' પદ અથવા સમકક્ષ પદ ધરાવે છે [જેમાં તે સેવામાં વરિષ્ઠ વહીવટી ગ્રેડમાં ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (હિસાબ શાખા) ના સભ્ય તરીકે ઓછામાં ઓછી ત્રણ વર્ષની સેવા સામેલ છે]; અથવા	(ક) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષ સુધી ભારતીય કોર્પોરેટ કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવાના સભ્ય રહ્યા હોય, જેમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ વર્ષ ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવના પગાર ધોરણમાં હશે અથવા તે સેવામાં સમકક્ષ અથવા તેનાથી વધુ હશે; અથવા
(બી) કેન્દ્રીય કર્મચારી યોજના હેઠળ ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવ છે અથવા કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય	(બી) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષથી ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે વ્યવહારમાં

સરકાર હેઠળ અન્ય કોઈ પદ પર છે, જે ઓછામાં ઓછા વર્ષો સુધી ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવ કરતાં ઓછો ન હોય તેવો પગાર ધરાવે છે અને કંપની કાયદાને લગતી સમસ્યાઓનું પર્યાપ્ત જ્ઞાન અને અનુભવ ધરાવે છે, અથવા	છે અથવા છે; અથવા
(સી) ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ (૧૯૪૯ નો ૩૮) હેઠળ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષથી વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા	(સી) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષથી ખર્ચ અદાલત તરીકે વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા
(ડી) કોસ્ટ્સ એન્ડ વર્ક્સ એકાઉન્ટન્ટ્સ એક્ટ, ૧૯૫૯ (૨૩ સી. એફ. ૧૯૫૯) હેઠળ ખર્ચ એકાઉન્ટન્ટ તરીકે ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષથી વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા	(ડી) ઓછામાં ઓછા પંદર વર્ષથી કંપની સેક્રેટરી તરીકે વ્યવહારમાં છે અથવા છે; અથવા
	(ઈ) કાયદા, ઔદ્યોગિક નાણાં,

	ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન અથવા વહીવટ, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, રોકાણ, હિસાબ, શ્રમ અથવા વ્યવસ્થાપન, કામગીરીનું સંચાલન, પુનરુત્થાન, પુનર્વસન અને કંપનીઓના સમાપનને લગતી અન્ય શાખાઓમાં ઓછામાં ઓછું પંદર વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અને અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિ છે; અથવા
	(એફ) ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ હેઠળ રચાયેલી શ્રમ અદાલત, ટ્રિબ્યુનલ અથવા રાષ્ટ્રીય ટ્રિબ્યુનલનો પીઠાસીન અધિકારી હોય અથવા ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષથી હોય.
(૨) ૧૦- એફઆર	(૨) કલમ ૪૧૧ (૩)
૧૦એફ. આર. અપીલ ટ્રિબ્યુનલનું બંધારણ:- ૯૧) કેન્દ્ર સરકાર, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, તેમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી	૪૧૧ (૩) ટેકનિકલ સભ્ય કાયદા, ઔદ્યોગિક નાણાકીય બાબતો, ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન અથવા વહીવટ, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ,

તારીખથી અસરથી, રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ તરીકે ઓળખાતી અપીલ ટ્રિબ્યુનલની રચના કરશે, જેમાં આ અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલના આદેશો સામે અપીલની સુનાવણી માટે તે સરકાર દ્વારા બે કરતાં વધુ સભ્યો નહીં પણ અધ્યક્ષની નિમણૂક કરવામાં આવશે.	રોકાણ, હિસાબ, શ્રમ બાબતોમાં ઓછામાં ઓછું પચીસ વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અને અનુભવ ધરાવનાર અને પેઢીઓનું સંચાલન, કામગીરીનું સંચાલન, પુનરુત્થાન, પુનર્વસન અને વિસ્તરણ સંબંધિત અન્ય શાખાઓમાં નિપુણતા ધરાવનાર વ્યક્તિ હશે.
૨) અપીલ ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ એવી વ્યક્તિ હશે જે સર્વોચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશ અથવા ઉચ્ચ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ રહી ચૂક્યા હોય.	
(૩) અપીલ ટ્રિબ્યુનલનો સભ્ય વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, અર્થશાસ્ત્ર, બેંકિંગ, ઉદ્યોગ, કાયદો, શ્રમ, ઔદ્યોગિક નાણાં, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, વહીવટ, રોકાણ, હિસાબ, માર્કેટિંગ અથવા અન્ય કોઈ બાબતમાં ઓછામાં ઓછો પચીસ	

વર્ષનો વ્યાવસાયિક અનુભવ ધરાવતી ક્ષમતા, પ્રામાણિકતા અને પ્રતિષ્ઠા ધરાવતી વ્યક્તિ હશે.	
--	--

૨૦. એ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં બંધારણીય ખંડપીઠે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે એન.સી.એલ.ટી. હવે હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવી રહેલું કામ હાથ ધરશે, તેથી એન.સી.એલ.ટી. / એન.સી.એલ.એ.ટી.ના ટેકનિકલ સભ્યોની પસંદગી માત્ર એવા અધિકારીઓમાંથી થવી જોઈએ જેઓ સચિવો અથવા વધારાના સચિવોના હોદ્દા ધરાવે છે અને ટેકનિકલ કુશળતા ધરાવે છે.કોર્ટ દ્વારા નીચેના ફકરામાં આ પાસાઓની ચર્ચા કરવામાં આવી છે:

“૧૦૮. વિધાનસભાએ કાયદાના શાસનની વિરુદ્ધ કાયદો ન ઘડ્યો હોવાનું માનવામાં આવે છે અને તેથી તે જાણે છે કે જ્યાં વિવાદોનો ન્યાય અદાલતો સિવાયની ન્યાયિક સંસ્થા દ્વારા કરવામાં આવે છે, ત્યાં તેના ધોરણો લગભગ મુખ્ય પ્રવાહની ન્યાયતંત્ર પાસેથી જે અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે તે જ હોવા જોઈએ.કાયદાનું શાસન ત્યારે જ અર્થપૂર્ણ બની શકે છે જ્યારે

ન્યાય આપવા માટે સ્વતંત્ર અને નિષ્પક્ષ ન્યાયતંત્ર હોય.એક સ્વતંત્ર ન્યાયતંત્ર ત્યારે જ અસ્તિત્વ ધરાવી શકે છે જ્યારે યોગ્યતા, ક્ષમતા અને સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વ ધરાવતી વ્યક્તિઓ ન્યાયિક સંસ્થાઓનું સંચાલન કરે.જ્યારે વિધાનસભા ઉચ્ચ અદાલત જે અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી છે તેનો ઉપયોગ કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલતના સ્થાને ટ્રિબ્યુનલને બદલવાની દરખાસ્ત કરે છે, ત્યારે તે કહેવાની જરૂર નથી કે ટ્રિબ્યુનલના ન્યાયિક સભ્યો પાસેથી અપેક્ષિત ધોરણો અને આવા સભ્યોની નિમણૂક માટે લાગુ કરવામાં આવેલા ધોરણો, ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશોને શક્ય તેટલા લાગુ થવા જોઈએ, જે કાયદાની મૂળભૂત ડિગ્રી, કાયદાની પ્રેક્ટિસમાં સમૃદ્ધ અનુભવ, સ્વતંત્ર દૃષ્ટિકોણ, અખંડિતતા, ચારિત્ર્ય અને સારી પ્રતિષ્ઠા સિવાયના છે.એવું પણ સૂચિત કરવામાં આવે છે કે ટ્રિબ્યુનલ જે ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે તેમાં વિશેષ નિપુણતા ધરાવતા પ્રતિષ્ઠિત પુરુષો જ ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે પાત્ર હશે.તેથી, ન્યાયિક સભ્યોની નિમણૂક માટે માત્ર ન્યાયિક પૃષ્ઠભૂમિ ધરાવતી વ્યક્તિઓ, એટલે કે જેઓ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશો રહી ચૂક્યા છે અથવા છે અને નિર્ધારિત અનુભવ ધરાવતા વકીલો, જેઓ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશો તરીકે નિમણૂક માટે પાત્ર

છે, તેમના પર જ વિચાર કરી શકાય છે.

૧૦૯. વહીવટમાં જીવનભરનો અનુભવ નાગરિક સેવાઓના સભ્યને એક સારા અને સક્ષમ વહીવટકર્તા બનાવી શકે છે, પરંતુ તે જરૂરી નથી કે તે ન્યાયિક સ્વભાવ સાથે સારો, સક્ષમ અને નિષ્પક્ષ ન્યાયાધીશ હોય, જે નિર્ણયો લેવા માટે સક્ષમ હોય, જેમાં (i) પક્ષકારોને નિર્ણયના કારણો વિશે જાણ કરવી પડે; (ii) નિર્ણયની નિષ્પક્ષતા અને શુદ્ધતા અને મનસ્વીપણાની ગેરહાજરી દર્શાવવી પડે; અને (iii) ખાતરી કરવી પડે કે ન્યાય માત્ર કરવામાં જ નહીં, પણ કરવામાં આવે તેવું પણ લાગે.

XXXXXX

૧૧૧. જ્યાં સુધી ટેકનિકલ સભ્યોની વાત છે, તો અધિકારી ઓછામાં ઓછા સચિવ સ્તરના અધિકારી હોવા જોઈએ, જેમની ક્ષમતા અને પ્રામાણિકતા જાણીતી હોવી જોઈએ. ધોરણો અથવા નિમણૂક માટેની લાયકાત ઘટાડવાથી ટ્રિબ્યુનલમાં વિશ્વાસ ઘટશે. અમે એ ઉમેરવા ઉતાવળ કરીએ છીએ કે અમારો ઇરાદો એ

કહેવાનો નથી કે સંયુક્ત સચિવ સ્તરની વ્યક્તિઓ સક્ષમ નથી.અવર સચિવ સ્તરની વ્યક્તિઓ પણ કાર્યો કરવા માટે સક્ષમ હોઈ શકે છે.વિભાગ અધિકારીઓ અથવા ઉચ્ચ વિભાગ ક્લર્ક તરીકે પણ કામ કરતા તેજસ્વી અને સક્ષમ લોકો હોઈ શકે છે પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે તેમને સભ્યો તરીકે નિયુક્ત કરી શકાય છે.યોગ્યતા અનુભવ, પરિપક્વતા અને પદ માટે જરૂરી સ્થિતિથી અલગ છે.ઉદાહરણ તરીકે, હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશના પદ માટે, વકીલ તરીકે ૧૦ વર્ષની પ્રેક્ટિસ સૂચવવામાં આવી છે.એવા વકીલો હોઈ શકે છે કે જેઓ ૪ કે ૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા હોવા છતાં, ૧૦ વર્ષની પ્રતિષ્ઠા ધરાવતા વકીલો કરતાં વધુ તેજસ્વી હોઈ શકે છે.તેમ છતાં, તે માત્ર યોગ્યતા નથી પરંતુ અન્ય વિવિધ પરિબલો છે જે વ્યક્તિને યોગ્ય બનાવે છે.તેથી, જ્યારે વિધાનસભા ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશોને ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો સાથે બદલે છે, ત્યારે લાગુ પડતા ધોરણો ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશોના કિસ્સામાં લગભગ સમાન હોવા જોઈએ.તેનો અર્થ એ કે વિશેષ જ્ઞાન અને કુશળતા ધરાવતા સચિવ સ્તરના અધિકારીઓ (એટલે કે જેઓ સચિવ અથવા અધિક સચિવ હતા) ને જ ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિયુક્ત કરી શકાય છે.

XXXXXX

૧૧૮. કંપની અધિનિયમના ભાગ આઈસી અને આઈડીએ કંપનીની બાબતોને અદાલતોમાંથી ટ્રિબ્યુનલ્સમાં ખસેડવાની દરખાસ્ત કરી છે, જ્યાં 'ન્યાયિક સભ્ય' અને 'ટેકનિકલ સભ્ય' વિવાદોનો નિર્ણય કરશે.જો સભ્યોની પસંદગી કલમ ૧૦એફ. ડી. માં વિચાર્યા મુજબ કરવામાં આવે છે, તો કહેવાતા 'ન્યાયિક સભ્યો' સહિત મોટાભાગના સભ્યોને કોઈ ન્યાયિક અનુભવ અથવા કંપની કાયદાનો અનુભવ ન હોવાની અને આવા સભ્યોને હકીકત અને કાયદાના જટિલ મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા અને નિર્ણય લેવાની જરૂર હોવાની સંપૂર્ણ સંભાવના છે.ટ્રિબ્યુનલ્સમાં માત્ર ન્યાયિક સભ્યો હોવા જોઈએ કે ન્યાયિક અને તકનીકી સભ્યોના સંયોજનનો નિર્ણય વિધાનસભાએ કરવાનો છે.પરંતુ જો ત્યાં તકનીકી સભ્યો હોવા જોઈએ, તો તેઓ કંપની કાયદો અથવા સંલગ્ન વિષયોમાં નિપુણતા ધરાવતા વ્યક્તિઓ હોવા જોઈએ અને માત્ર નાગરિક સેવામાં અનુભવને કંપની કાયદામાં તકનીકી નિપુણતા તરીકે ગણી શકાય નહીં.કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ ૨ (સી) અને (ડી) અને પેટા-કલમ ૩ (એ) અને (બી) હેઠળ આવતા ઉમેદવારોને કંપનીની બાબતો નક્કી કરવાનો કોઈ

અનુભવ અથવા નિપુણતા નથી.

૧૧૯. એક ખોટી ધારણા છે કે કંપની કાયદાની બાબતોમાં અમુક વિશિષ્ટ કુશળતાઓની જરૂર પડે છે જેનો ન્યાયાધીશોમાં અભાવ હોય છે. એવી પણ એટલી જ ખોટી ધારણા છે કે નાગરિક સેવાઓના સભ્યો (ગ્રુપ-એ અધિકારી અથવા સંયુક્ત સચિવ સ્તરના નાગરિક સેવક કે જેમણે ક્યારેય કોઈ કંપની વિવાદો સંભાળ્યા નથી) પાસે ન્યાયિક સભ્ય અથવા તકનીકી સભ્ય તરીકે નિમણૂક કરવા માટે કંપની કાયદામાં ન્યાયિક અનુભવ અથવા નિપુણતા હશે. ન તો વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, દવાઓ, બેંકિંગ, ઉદ્યોગમાં પંદર વર્ષનો અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓને ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિયુક્ત કરવા માટે કંપની કાયદાના નિષ્ણાતો કહી શકાય નહીં. તકનીકી સભ્યો તરીકે નિષ્ણાતો રાખવાની પ્રથા એવા ક્ષેત્રો માટે યોગ્ય છે જેમાં વ્યાવસાયિક નિષ્ણાતોની સહાયની જરૂર હોય, જે દવા, ઇજનેરી અને સ્થાપત્ય વિગેરે માં લાયક હોય. છેલ્લે, આપણે કાર્યકાળની સુરક્ષાના અભાવનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ છીએ. ત્રણ વર્ષની ટૂંકી મુદત, તપાસ બાકી રહે ત્યાં સુધી નિયમિત સસ્પેન્શન માટેની જોગવાઈ અને કોઈપણ પ્રકારની પ્રતિરક્ષાનો અભાવ એ એવા પાસા છે જેના પર વિચાર કરવાની

અને તેને દૂર કરવાની જરૂર છે."

૨૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓના આધારે, અધિનિયમ, ૧૯૫૬ના ભાગ ૧સી અને ૧ડીને અમાન્ય ગણવામાં આવ્યા હતા અને આ જોગવાઈઓને બંધારણીયતાના દાયરામાં લાવવા માટે, અદાલતે તે સુધારાઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું જે તેને દૂર કરવા માટે જરૂરી હતા. ચુકાદાનો પરિચ્છેદ ૧૨૦ આ મુદ્દાનો જવાબ આપવા માટે સૌથી વધુ સુસંગત છે અને તેથી, અમે ઉપરોક્ત પરિચ્છેદને તેની સંપૂર્ણતામાં પુનઃઉત્પાદિત કરીએ છીએ:

"૧૨૦. અમે કાયદાના ભાગો IB અને IC માં ખામીઓને સુધારવા માટે જરૂરી સુધારાઓને સૂચિબદ્ધ કરી શકીએ છીએ:

(૧) ટ્રિબ્યુનલના ન્યાયિક સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે માત્ર ન્યાયાધીશો અને વકીલોને જ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે. માત્ર ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશો અથવા ન્યાયાધીશો કે જેમણે ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ સુધી જિલ્લા ન્યાયાધીશના હોદ્દા પર સેવા આપી હોય અથવા જે વ્યક્તિએ દસ વર્ષ સુધી વકીલ તરીકે પ્રેક્ટિસ કરી હોય તેને ન્યાયિક સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે ગણી શકાય. ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (કાનૂની શાખા) અને ભારતીય કાનૂની સેવા (ગ્રેડ-૧) માં અનુભવ

સાથે કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકાર હેઠળ જૂથ એ અથવા સમકક્ષ હોદ્દો ધરાવતી વ્યક્તિઓને કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ ૨ (સી) અને (ડી) માં આપવામાં આવેલી જોગવાઈ મુજબ ન્યાયિક સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે ગણી શકાય નહીં. કંપની કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવામાં નિપુણતા તેમને તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે વિચારણા કરવા માટે શ્રેષ્ઠ રીતે સક્ષમ બનાવશે.

(૨) એન.સી.એલ.ટી. ઉચ્ચ ન્યાયાલયના કાર્યો સંભાળે છે, તેથી સભ્યોને ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશો જેટલો જ હોદ્દો અને દરજ્જો હોવો જોઈએ.આ હાંસલ કરી શકાય છે, સભ્યોને ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશનો પગાર અને ભથ્થાં આપીને નહીં, પરંતુ ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશોના હોદ્દા, અનુભવ અથવા ક્ષમતામાં લગભગ સમાન હોય તેવી વ્યક્તિઓની સભ્યો તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરીને.તેથી, નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે માત્ર સચિવો અથવા વધારાના સચિવોની રેન્ક ધરાવતા અધિકારીઓને જ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.પેટા-કલમ (૨) ની કલમો (સી) અને (ડી) અને કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ (૩) ની કલમો (એ) અને (બી) જે જૂથ એ પદમાં ૧૫ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓ અથવા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારમાં સંયુક્ત સચિવ અથવા સમકક્ષ પદ ધરાવતી વ્યક્તિઓ માટે ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે લાયકાત પૂરી પાડે છે તે અમાન્ય છે.

(૩) 'ટેકનિકલ સભ્ય' એ ટ્રિબ્યુનલ જે ક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે તેનો અનુભવ ધારણ કરે છે.ભારતીય કંપની કાયદા સેવાના સભ્ય કે જેમણે હિસાબ શાખા સાથે કામ કર્યું હોય અથવા અન્ય વિભાગોમાં અધિકારીઓ કે જેમણે આકસ્મિક રીતે કંપની કાયદાના કેટલાક પાસા સાથે કામ કર્યું હોય તેમને તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક કરવા માટે લાયક 'નિષ્ણાતો' તરીકે ગણી શકાય નહીં.તેથી પેટા-કલમ (૩) ની કલમો (એ) અને (બી) માન્ય નથી.

(૪) પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (એફ) નો પ્રથમ ભાગ એવી જોગવાઈ કરે છે કે વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, અર્થશાસ્ત્ર, બેંકિંગ, ઉદ્યોગમાં ૨૦ વર્ષનું વિશેષ જ્ઞાન અથવા વ્યાવસાયિક અનુભવ ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિને કંપની કાયદામાં નિપુણતા ધરાવતી વ્યક્તિઓ ગણી શકાય, જેથી કંપની લો ટ્રિબ્યુનલમાં ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂક થઈ શકે.

(૫) ઔદ્યોગિક નાણા, ઔદ્યોગિક વ્યવસ્થાપન, ઔદ્યોગિક પુનર્નિર્માણ, રોકાણ અને હિસાબમાં ક્ષમતા, પ્રામાણિકતા, પ્રતિષ્ઠા અને વિશેષ જ્ઞાન અને ઓછામાં ઓછો પંદર વર્ષનો વ્યાવસાયિક અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓને કંપનીઓના પુનર્વસન/પુનરુત્થાનમાં નિપુણતા ધરાવતી વ્યક્તિ તરીકે ગણી શકાય અને તેથી, તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે વિચારણા માટે પાત્ર છે.

(૬) પેટા-કલમ (૩) ના ખંડ (જી) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિઓની શ્રેણીના સંદર્ભમાં ઓછામાં ઓછો પાંચ વર્ષનો અનુભવ નિર્દિષ્ટ થવો જોઈએ.

(૭) ટ્રિબ્યુનલના ટેકનિકલ સભ્યો તરીકે નિમણૂકના હેતુઓ માટે માત્ર કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ (૩) માં કલમ (સી), (ડી), (ઈ), (જી), (એચ) અને પછીની કલમ (એફ) નો ભાગ અને ભારતીય કંપની કાયદા સેવા અને ભારતીય કાનૂની સેવામાં સચિવ અથવા અધિક સચિવના દરજ્જાના નાગરિક સેવાઓના અધિકારીઓ પર જ વિચાર કરી શકાય છે.

(૮) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ (અથવા તેમના નામાંકિત) ના અધ્યક્ષ અને નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયના બે સચિવો અને શ્રમ મંત્રાલયના સચિવ અને કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયના સચિવને કલમ ૧૦FXમાં ઉલ્લેખિત સભ્યો સાથે પાંચ સભ્યોની પસંદગી સમિતિને બદલે, પસંદગી સમિતિ વ્યાપકપણે નીચેની રીતે હોવી જોઈએ:

(ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત-અધ્યક્ષ (નિર્ણાયક મત સાથે));

(બી) સુપ્રીમ કોર્ટના વર્ણિત ન્યાયાધીશ અથવા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ-સભ્ય;

(સી) નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય; અને

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય.

(૯) વધુ એક મુદત માટે નિમણૂક માટેની લાયકાતને આધિન ત્રણ વર્ષની મુદત સાત કે પાંચ વર્ષની મુદતમાં બદલવામાં આવશે.આનું કારણ એ છે કે સંબંધિત ક્ષેત્રમાં નિપુણતા પ્રાપ્ત કરવા માટે નોંધપાત્ર સમયની જરૂર પડે છે.ત્રણ વર્ષનો કાર્યકાળ ખૂબ જ ટૂંકો હોય છે અને જ્યારે સભ્યો જરૂરી જ્ઞાન, નિપુણતા અને કાર્યક્ષમતા પ્રાપ્ત કરશે, ત્યારે એક કાર્યકાળ પૂરો થઈ જશે.વધુમાં ૬૫ વર્ષની નિવૃત્તિ વય સાથે ત્રણ વર્ષની ઉપરોક્ત મુદત નિવૃત્ત થયેલી અથવા ટૂંક સમયમાં નિવૃત્ત થનારી વ્યક્તિઓ માટે તૈયાર કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે અને આ ટ્રિબ્યુનલ્સને નિવૃત્તિ પછીના આશ્રયસ્થાનો તરીકે ગણવામાં આવે તે માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે.જો આ ટ્રિબ્યુનલોએ અસરકારક અને અસરકારક રીતે કામ કરવું હોય તો તેઓ યુવાન સભ્યોને આકર્ષવામાં સક્ષમ હોવા જોઈએ જેમની પાસે

સેવાનો વાજબી સમયગાળો હશે.

(૧૦) કલમ ૧૦FE ની બીજી જોગવાઈ, જે પ્રમુખ અથવા સભ્યો તરીકે હોદ્દો સંભાળતા રાષ્ટ્રપતિ અને સભ્યોને તેમના મૂળ કેડર/મંત્રાલય/વિભાગ સાથે ધારણાધિકાર જાળવી રાખવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, તે સભ્યોની સ્વતંત્રતા માટે અનુકૂળ રહેશે નહીં.સભ્યો તરીકે નિમણૂક પામેલી કોઈપણ વ્યક્તિએ કારોબારીથી પોતાને સંપૂર્ણપણે અલગ કરવા માટે તૈયાર રહેવું જોઈએ.તેથી પૂર્વાધિકાર એક વર્ષથી વધુ ન હોઈ શકે.

(૧૧) સેવામાં સ્વતંત્રતા અને સુરક્ષા જાળવવા માટે, કલમ ૧૦એફજે અને કલમ ૧૦એફવીની પેટા-કલમ (૩) એ જોગવાઈ કરવી જોઈએ કે ટ્રિબ્યુનલના પ્રમુખ/અધ્યક્ષ અથવા સભ્યનું સરપેન્શન માત્ર ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશની સંમતિથી જ થઈ શકે છે.

(૧૨) તમામ ટ્રિબ્યુનલ માટે વહીવટી સહાય કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય તરફથી હોવી જોઈએ.ન તો ટ્રિબ્યુનલ કે ન તો તેના સભ્યો સંબંધિત પ્રાયોજક અથવા પિતૃ મંત્રાલયો અથવા સંબંધિત વિભાગ પાસેથી સુવિધાઓ માંગશે અથવા પૂરી પાડવામાં આવશે નહીં.

(૧૩) ટ્રિબ્યુનલની બે સભ્યોની બેઠકમાં હંમેશા ન્યાયિક સભ્ય હોવો જોઈએ. જ્યારે પણ કોઈ મોટી અથવા વિશેષ બેઠકની રચના કરવામાં આવે છે, ત્યારે ટેકનિકલ સભ્યોની સંખ્યા ન્યાયિક સભ્યોથી વધુ ન હોવી જોઈએ."

૨૨. પેરા ૧૨૦, ખાસ કરીને પેટા-પેરા (ii) ના વાંચનથી શું બહાર આવે છે કે માત્ર એવા અધિકારીઓ કે જેઓ સચિવો અથવા વધારાના સચિવોના હોદ્દા પર હોય તેમને જ એન.સી.એલ.ટી. ના તકનીકી સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટે ગણવામાં આવે છે. પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (સી) અને (ડી) અને કલમ ૧૦એફડીની પેટા-કલમ (૩) ની કલમ (એ) અને (બી) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ કે જે ચોક્કસ અનુભવ ધરાવતા સંયુક્ત સચિવોને પાત્ર બનાવે છે, તેને ખાસ કરીને અમાન્ય જાહેર કરવામાં આવી હતી. તેમ છતાં, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૦૮ (૩) ફરીથી ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવ અથવા સમકક્ષ અધિકારીને નિમણૂક માટે પાત્ર બનાવે છે, જો તેમની પાસે ભારતીય કોર્પોરેટ કાયદા સેવા અથવા ભારતીય કાનૂની સેવાના સભ્ય તરીકે ૧૫ વર્ષનો અનુભવ હોય, જેમાંથી સંયુક્ત સચિવના પગાર ધોરણમાં ઓછામાં ઓછો ૩ વર્ષનો અનુભવ હોય. આ સ્પષ્ટ રીતે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં ઉચ્ચારવામાં આવેલા આદેશમાં છે.

૨૩. જવાબી સોગંદનામામાં, સામાવાળાઓએ એમ કહીને આ જોગવાઈને યોગ્ય ઠેરવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કે આ ફેરફાર ભારતીય કંપની કાયદા સેવામાં અધિક સચિવ સ્તરે ઉપલબ્ધ અધિકારીઓની અછતને ધ્યાનમાં રાખીને કરવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કાર્યાત્મક રીતે અધિક સચિવ અને સંયુક્ત સચિવનું સ્તર સમાન છે.આ અધિકારીઓને કંપનીઓની કામગીરી અને કામગીરી સંબંધિત ચોક્કસ મુદ્દાઓનું જ્ઞાન હોય છે અને કંપની કાયદામાં તેમની કુશળતા હોય છે જેનાથી એન.સી.એલ.ટી. ને લાભ થવાની અપેક્ષા છે. ૨૦૧૦ના ચુકાદાના સ્પષ્ટ આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, આવી સમજૂતી કાયદેસર રીતે ટકાઉ નથી.

અમે નિર્દેશ કરવા માંગીએ છીએ કે સચિવ અને અધિક સચિવને આવા હોદ્દાઓ માટે વિચારણા મર્યાદિત કરવા માટે અન્ય કારણો આપવા ઉપરાંત, અદાલતના મનમાં એક ખૂબ જ અનિવાર્ય પરિબળ હતું, એટલે કે ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતામાં ધીમે ધીમે ઘટાડો, જેને ચિંતાનો વિષય માનવામાં આવતો હતો.આ પાસું અમુક કાયદાઓમાં ચોક્કસ ઉદાહરણો સાથે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું, જે અગાઉ હાઈકોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવતા કેસોનો નિર્ણય લેવા માટે વ્યક્તિઓ માટે સૂચવવામાં આવેલા ધોરણો અને લાયકાતોમાં ધીમે ધીમે ઘટાડો દર્શાવે છે.આમ, અમે તે ચર્ચાને ફરીથી રજૂ કરવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ જે સામાવાળાઓ દ્વારા લેવામાં આવેલી ઉપરોક્ત દલીલનો સંપૂર્ણ જવાબ આપે છે.પેરા ૧૧૨ માં

સમાવિષ્ટ ઉપરોક્ત ચર્ચા, તેના પેટા-પરાઓ સાથે, નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૧૧૨. ચિંતાનો વિષય એ છે કે ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતામાં ધીમે ધીમે ઘટાડો થઈ રહ્યો છે, અને ન્યાયતંત્ર દ્વારા કબજે કરાયેલી જગ્યામાં ઘટાડો થઈ રહ્યો છે અને અગાઉ હાઈકોર્ટ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા કાર્યો અને અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી સિવિલ સર્વિસ સાથે સંકળાયેલી વ્યક્તિઓની સંખ્યામાં ધીમે ધીમે વધારો થઈ રહ્યો છે.અગાઉ ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવતા કેસોનો નિર્ણય લેવા માટે વ્યક્તિઓ માટે સૂચવવામાં આવેલા ધોરણો અને લાયકાતમાં પણ ધીમે ધીમે ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે.ચાલો સ્ટોક લઈએ.

૧૧૨.૧ શરૂઆતમાં, નાગરિક, ફોજદારી અને કરવેરાની બાબતો (અને કેટલીક ઉચ્ચ અદાલતોમાં મૂળ નાગરિક અધિકારક્ષેત્ર) માં અપીલ અને સુધારાઓને લગતા અધિકારક્ષેત્ર ઉપરાંત.ઉચ્ચ અદાલતો બે મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્રોમાં મૂળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી; એક કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ (સેવાની બાબતોમાં મૂળ અધિકારક્ષેત્ર સહિત) હેઠળ રિટ અધિકારક્ષેત્ર હતું અને બીજું કંપનીની બાબતોના સંદર્ભમાં હતું.

૧૧૨.૨ વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ અધિનિયમ, ૧૯૮૫ હેઠળ વહીવટી ટ્રિબ્યુનલની રચના પછી સેવાની બાબતોને લગતા મૂળ અધિકારક્ષેત્રને લગતા અધિકારક્ષેત્રને ઉચ્ચ અદાલતોમાંથી વહીવટી ટ્રિબ્યુનલમાં ખસેડવામાં આવ્યું હતું.ઉપરોક્ત કાયદાની કલમ ૬ અધ્યક્ષ તરીકે નિમણૂક માટેની લાયકાતો સાથે સંબંધિત છે, અને તેમાંથી તે સ્પષ્ટ છે કે અધ્યક્ષે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વર્તમાન અથવા ભૂતપૂર્વ ન્યાયાધીશ હોવા જોઈએ.ન્યાયિક સભ્ય માટે લાયકાત એ હતી કે તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો ન્યાયાધીશ હોવો જોઈએ અથવા ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો ન્યાયાધીશ બનવા માટે લાયક હોવો જોઈએ (એટલે કે દસ વર્ષની પ્રેક્ટિસ સાથે ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો વકીલ અથવા દસ વર્ષ માટે ન્યાયિક હોદ્દો ધરાવનાર) અથવા એવી વ્યક્તિ કે જેણે બે વર્ષના સમયગાળા માટે કાનૂની બાબતોના વિભાગમાં અથવા કાયદાકીય વિભાગમાં અથવા ભારતના કાયદા પંચના સભ્ય સચિવ તરીકે ભારત સરકારના સચિવનું પદ સંભાળ્યું હોય; અથવા પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે કાનૂની બાબતોના વિભાગ અથવા કાયદાકીય વિભાગમાં ભારત સરકારના વધારાના સચિવ.

૧૧૨.૩ વહીવટી સભ્ય તરીકે નિમણૂક કરવા માટે, લાયકાત એ હતી કે ઉમેદવાર ભારત સરકારના સચિવ તરીકે અથવા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારના અન્ય કોઈ પદ પર ઓછામાં ઓછા બે વર્ષ સુધી ભારત સરકારના સચિવ કરતાં ઓછો પગાર ધરાવતો હોવો જોઈએ, અથવા ભારત સરકારના અધિક સચિવનું પદ અથવા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારના અન્ય કોઈ પદ પર ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે ભારત સરકારના અધિક સચિવ કરતાં ઓછો પગાર ધરાવતો હોવો જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવતી બાબતો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે, જેના સભ્યો બે વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા બે સચિવ સ્તરના અધિકારીઓ અથવા પાંચ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા બે વધારાના સચિવ સ્તરના અધિકારીઓ પણ હોઈ શકે છે. આ પ્રથમ મંદન હતું.

૧૧૨.૪ સભ્યોને પાંચ વર્ષની મુદત આપવામાં આવી હતી અને તેઓ ૬૫ વર્ષ સુધી હોદ્દો સંભાળી શકતા હતા અને આ સભ્યોના પગાર અને અન્ય અનુભવ ઉચ્ચ અદાલતના ન્યાયાધીશો જેટલા જ કરવામાં આવ્યા હતા. આનાથી જ એવી ટિપ્પણી માટે અવકાશ મળ્યો કે આ જગ્યાઓ કાર્યકારી સભ્યો માટે ઉચ્ચ અદાલતના

ન્યાયાધીશોને લાગુ પડતા ઊંચા પગાર પર તેમની સેવાનો સમયગાળો ૬૦ થી વધારીને ૬૫ વર્ષ કરવા માટે અનિશ્ચિત તરીકે બનાવવામાં આવી હતી.આમ કારોબારીના ઘણા સભ્યો "ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી ટ્રિબ્યુનલ્સ" ના સભ્યો બન્યા હતા.

૧૧૨.૫ હવે આપણે ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી એક્ટ, ૨૦૦૦ નો સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ, જેમાં એક જ સભ્ય સાથે સાયબર અપીલેટ ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપના કરવાની જોગવાઈ છે.તે અધિનિયમની કલમ ૫૦ એવી જોગવાઈ કરે છે કે જે વ્યક્તિ હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશ છે, અથવા રહી છે, અથવા બનવા માટે લાયક છે, અથવા જે વ્યક્તિ ભારત કાનૂની સેવાના સભ્ય છે, અથવા રહી છે અને ઓછામાં ઓછા ત્રણ વર્ષ સુધી તે સેવાના ગ્રેડ ૧ માં પદ ધરાવે છે અથવા ધરાવે છે, તેને પીઠાસીન અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરી શકાય છે.એટલે કે સચિવ સ્તરના અધિકારીની જરૂરિયાત પણ દૂર થઈ ગઈ છે.ત્રણ વર્ષ માટે ગ્રેડ-૧ પદ ધરાવતો ભારતીય કાનૂની સેવાનો કોઈપણ સભ્ય હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશનો વિકલ્પ બની શકે છે.

૧૧૨.૬ આગામી નબળાઈ કંપની અધિનિયમ, ૧૯૫૬માં પ્રકરણ

૧ બી દાખલ કરીને છે, જે ૧.૪.૨૦૦૩ ની અસરથી રાષ્ટ્રપતિ અને મોટી સંખ્યામાં ન્યાયિક અને ટેકનિકલ સભ્યો (૬૨ જેટલા) સાથે રાષ્ટ્રીય કંપની કાયદા ટ્રિબ્યુનલની રચનાની જોગવાઈ કરે છે. નેશનલ કંપની લો ટ્રિબ્યુનલના સભ્યો માટેની લાયકાતમાં વધુ ઘટાડો થયો છે, જે ઉચ્ચ અદાલતનો વિકલ્પ છે, જે સમાપ્ત થતી બાબતો અને અન્ય બાબતોની સુનાવણી માટે છે, જે અગાઉ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા સાંભળવામાં આવતી હતી. સભ્ય સચિવ અથવા એડિશનલ હોવાની પણ જરૂર નથી. સચિવ સ્તરના અધિકારી. પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે તમામ સંયુક્ત સચિવ સ્તરના સનદી અધિકારીઓ (જેઓ ભારત સરકાર હેઠળ કામ કરી રહ્યા હોય અથવા કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકાર હેઠળ ભારત સરકારના સંયુક્ત સચિવ કરતાં ઓછો પગાર ધરાવતા હોવા પર હોય) પાત્ર છે. વધુમાં, ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (ખાતા) શાખાના સભ્ય તરીકે ત્રણ વર્ષની સેવા ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિ (એટલે કે ભારતીય પી એન્ડ ટી એકાઉન્ટ્સ એન્ડ ફાઇનાન્સ સર્વિસ, ભારતીય ઓડિટ એન્ડ એકાઉન્ટ્સ સર્વિસ, ભારતીય કસ્ટમ્સ એન્ડ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ સર્વિસ, ભારતીય સંરક્ષણ ખાતા સેવા, ભારતીય મહેસૂલ સેવા, ભારતીય ઓર્ડનન્સ ફેક્ટરીઝ સર્વિસ, ભારતીય પોસ્ટલ સર્વિસ, ભારતીય સિવિલ એકાઉન્ટ્સ સર્વિસ,

ભારતીય રેલવે ટ્રાફિક સર્વિસ, ભારતીય રેલવે એકાઉન્ટ્સ સર્વિસ, ભારતીય રેલવે પર્સનલ સર્વિસ, ભારતીય સંરક્ષણ એસ્ટેટ સર્વિસ, ભારતીય માહિતી સેવા, ભારતીય વેપાર સેવાઓ અથવા અન્ય કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય સેવા સાથે સંકળાયેલી કોઈપણ વ્યક્તિ) અથવા જેની પાસે 'ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (ખાતા) શાખા' ના સભ્ય તરીકે ત્રણ વર્ષની સેવા છે. કંપની કાયદાને લગતી કોઈપણ સમસ્યાઓનો ઉકેલ લાવનાર સભ્ય બની શકે છે.આનો અર્થ એ થયો કે જે કેસોનો નિર્ણય હાઈકોર્ટના ન્યાયાધીશો દ્વારા કરવામાં આવતો હતો તે સિવિલ સર્વિસના બે સભ્યો દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે—સંયુક્ત સચિવ સ્તરના અધિકારીઓ અથવા ૧૫ વર્ષ સુધી ગ્રુપ 'એ' હોદ્દાઓ અથવા સમકક્ષ હોદ્દાઓ ધરાવતા અધિકારીઓ હવે હાઈકોર્ટના કાર્યો નિભાવી શકે છે.આનાથી ફરી ટિપ્પણી માટે અવકાશ મળ્યો છે કે નિર્ધારિત લાયકાતો મોટી સંખ્યામાં સંયુક્ત સચિવ સ્તરના અધિકારીઓ અથવા જૂથ 'એ' હોદ્દાઓ ધરાવતા અધિકારીઓ માટે ન્યાયિક કાર્યોનો ઉપયોગ કરતી ટ્રિબ્યુનલોમાં ૬૫ વર્ષ સુધી સેવા આપવા માટે અનિશ્ચિત પ્રદાન કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવે છે.

૧૧૨.૭ ધોરણોનું નબળું પડવું અહીં સમાપ્ત ન થઈ શકે.પ્રસ્તાવિત

કંપની બિલ, ૨૦૦૮ એ વિચારણા કરે છે કે ભારતીય કાનૂની સેવા અથવા ભારતીય કંપની કાયદા સેવા (કાનૂની શાખા) ના કોઈપણ સભ્યની માત્ર દસ વર્ષની સેવા હોય, જેમાંથી ત્રણ વર્ષ સંયુક્ત સચિવના પગાર ધોરણમાં હોવા જોઈએ, તે ન્યાયિક સભ્ય તરીકે નિમણૂક માટે લાયક છે. સભ્યો તરીકે નિમણૂક માટેની લાયકાતોને જે ઝડપે હળવી કરવામાં આવી રહી છે તે ન્યાયતંત્રની સ્વતંત્રતા માટે ખૂબ જ ચિંતાનો વિષય છે."

૨૪. ૨૦૧૦ ના ચુકાદામાં ઉપરોક્ત સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ કહેવતને ધ્યાનમાં રાખીને, તેની સાથે છેડછાડ કરવાથી દેખીતી રીતે ધોરણો સાથે સમાધાન કરવાની સંભાવના હશે, જે ૨૦૧૦ ના ચુકાદાએ હાંસલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, ના, તેથી ઉત્સાહપૂર્વક સુરક્ષિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. આમ, અમે માનીએ છીએ કે કલમ ૪૦૮ (૩) (એ) અને (સી) અમાન્ય છે કારણ કે આ જોગવાઈઓ સમાન ખામીથી પીડાય છે. તેવી જ રીતે, તકનીકી સભ્યોની લાયકાત પૂરી પાડતી કલમ ૪૧૧ (૩) પણ અમાન્ય હોવાનું માનવામાં આવે છે. એન.સી.એલ.ટી. માં ટેકનિકલ સભ્યોની નિમણૂક માટે, ૨૦૧૦ના ચુકાદાના પેરા ૧૨૦ના પેટા-પેરા (ii), (iii), (iv), (v) માં સમાવિષ્ટ નિર્દેશોનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવું પડશે અને તેમાં સમાવિષ્ટ ખામીઓને સુધારવા માટે કલમ ૪૦૮ (૩) માં આ સુધારા કરવા જરૂરી છે. અમે ઈશ્યૂ નંબર ૨ નો નિકાલ

કરતી વખતે તે મુજબ આદેશ આપીએ છીએ.

ઇશ્યુ નંબર ૩

૨૫. આ મુદ્દો એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના સભ્યોની પસંદગી માટે પસંદગી સમિતિની રચના સાથે સંબંધિત છે. આ સંબંધમાં જોગવાઈ અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૨માં સમાયેલી છે.તેની પેટા-કલમ (૨) માં પસંદગી સમિતિની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

(ક) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત અધ્યક્ષ;

(બી) સુપ્રીમ કોર્ટના વર્ણિત ન્યાયાધીશ અથવા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ-સભ્ય;

(સી) કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય;

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય; અને (ઈ) નાણાં મંત્રાલયમાં નાણાકીય સેવાઓ વિભાગમાં સચિવ-સભ્ય.

આ વતી જોગવાઈ જે કલમ ૧૦એફએક્સમાં સમાવિષ્ટ હતી, તેની માન્યતા પર ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, તે નીચેની અસરથી હતી:

“૧૦એફએક્સ. પસંદગી સમિતિ:

(૧) અપીલ ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ અને સભ્યો અને ટ્રિબ્યુનલના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની નિમણૂક કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પસંદગી સમિતિની ભલામણો પર કરવામાં આવશે, જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

((ક) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત અધ્યક્ષ;

(બી) નાણાં મંત્રાલયમાં સચિવ અને સભ્ય; કંપની બાબતો

(સી) શ્રમ મંત્રાલયમાં સચિવ સભ્ય;

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ (કાનૂની બાબતોના વિભાગ અથવા કાયદાકીય વિભાગ) સભ્ય;

(ઈ) નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ (કંપની બાબતોના વિભાગ) સભ્ય.

(ર) આ અધિનિયમ સાથે સંકળાયેલા કેન્દ્ર સરકારના મંત્રાલય અથવા વિભાગમાં સંયુક્ત સચિવ પસંદગી સમિતિના સંયોજક હશે."

૨૬. ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં બંધારણીય ખંડપીઠે પસંદગી સમિતિના ઉપરોક્ત માળખામાં ખામી હોવાનું જણાયું હતું.કોર્ટે ખાસ ટિપ્પણી કરી હતી કે ૫ સભ્યોની પસંદગી સમિતિને બદલે, તે ૪ સભ્યોની પસંદગી સમિતિ હોવી જોઈએ અને આવી પસંદગી સમિતિની રચના પણ પેરા ૧૨૦ના નિર્દેશ નંબર (viii) માં ફરજિયાત કરવામાં આવી હતી અને આ પેટા-ફકરાને આપણે અહીં ફરી એકવાર નીચે રજૂ કરીએ છીએ:

"(viii) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ (અથવા તેમના નામાંકિત) ના અધ્યક્ષ

તરીકે અને નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયના બે સચિવો અને શ્રમ મંત્રાલયના સચિવ અને કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયના સચિવને કલમ ૧૦FXમાં ઉદ્દેશિત સભ્યો તરીકે ધરાવતી પાંચ સભ્યોની પસંદગી સમિતિને બદલે, પસંદગી સમિતિ વ્યાપકપણે નીચેની રીતે હોવી જોઈએ:

(ક) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નામાંકિત-અધ્યક્ષ (નિર્ણાયક મત સાથે);

(બી) સુપ્રીમ કોર્ટના વર્ણિત ન્યાયાધીશ અથવા હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયાધીશ-સભ્ય;

(સી) નાણાં અને કંપની બાબતોના મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય; અને

(ડી) કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયમાં સચિવ-સભ્ય."

૨૭. ઉપરોક્ત હોવા છતાં, અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૨ (૨) હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી પસંદગી સમિતિની રચનામાં વિચલન છે.વિચલનો નીચે મુજબ છે:

(૧) ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અથવા તેમના નોમિનીએ અધ્યક્ષ તરીકે કામ કરવાનું હોવા છતાં, તેમને નિર્ણાયક મત આપવાની સત્તા આપવામાં આવતી નથી.તેનું કારણ એ છે કે ચાર સભ્યોની સમિતિને બદલે વિવાદિત જોગવાઈમાં સમિતિની રચના પાંચ સભ્યોની છે.

(૨) આ અદાલતે એક એવા સભ્યનું સૂચન કર્યું હતું કે જે નાણાં મંત્રાલય અથવા કંપની બાબતોના સચિવ હોઈ શકે (અમે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે પેરા ૧૨૦ના પેટા-પેરા (viii) ની કલમ (સી) માં સમાવિષ્ટ "અને" શબ્દ ટાઈપોગ્રાફિકલ ભૂલ લાગે છે અને તેને "અથવા" તરીકે વાંચવો પડશે, અન્યથા તેનો કોઈ અર્થ નહીં થાય).

(૩) હવે બંને મંત્રાલયોમાંથી, એટલે કે કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલય તેમજ નાણાં મંત્રાલયમાંથી, એક-એક સભ્યનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.આ રચનાની અસર તેને પાંચ સભ્યોની પસંદગી સમિતિ બનાવવાની છે જે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં માન્ય હોવાનું જણાયું ન હતું.કારણ સરળ છે, આ પાંચ સભ્યોમાંથી ત્રણ વહીવટી શાખા/અમલદારશાહીમાંથી છે, જ્યારે બે ન્યાયતંત્રમાંથી છે, જેના પરિણામે વહીવટી શાખા સાથે સંકળાયેલા સભ્યોની મુખ્ય વાત હશે, જે પરિસ્થિતિથી ખાસ કરીને દૂર કરવામાં આવી હતી.

અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની કલમ ૪૧૨ (૨) માં સમાવિષ્ટ પસંદગી સમિતિની રચનાને સામાવાળાઓ દ્વારા એવી દલીલ કરીને ન્યાયી ઠેરવવાની માંગ કરવામાં આવી છે કે ૨૦૧૦ના ચુકાદામાં ભલામણ કરાયેલ રચના વ્યાપક દ્રષ્ટિએ હતી.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે નાણાકીય સેવાઓ વિભાગના વહીવટી અધિકારક્ષેત્રમાં આવતા બી. આઈ. એફ. આર. અને એ. એ. આઈ. એફ. આર. ના એકીકરણને ધ્યાનમાં રાખીને સચિવ ડી. એફ. એસ. નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.અધ્યક્ષ માટે કોઈ નિર્ણાયક મતની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી કારણ કે સમય જતાં આવી સમિતિઓમાં પસંદગી પ્રક્રિયાઓ એવી રીતે સ્પષ્ટ થઈ ગઈ છે કે ભલામણો સર્વસંમત રહી છે અને કોર્પોરેટ બાબતોના મંત્રાલયમાં આવી સમિતિઓમાં મતદાનનો કોઈ દાખલો નથી.વધુમાં અન્ય સમાન વૈધાનિક સંસ્થાઓ/ટ્રિબ્યુનલ્સ પણ પસંદગી સમિતિના અધ્યક્ષને 'મતદાન કરવાની' જોગવાઈ કરતી નથી.વધુમાં, સમિતિ કાયદામાં જોગવાઈ મુજબ તેની પોતાની પદ્ધતિઓ નક્કી કરશે. આ જોગવાઈને યોગ્ય ઠેરવવા માટે નીચેની દલીલ પણ કરવામાં આવી છે:(i) પસંદગી સમિતિઓના વિચાર-વિમર્શમાં મજબૂત અને સ્વસ્થ પદ્ધતિઓ વિકસિત થઈ છે.અત્યાર સુધી આવી સમિતિઓમાં કોઈ ભૌતિક અસંમતિનો કોઈ જાણીતો કેસ નથી.((૨) સંબંધિત અનુભવ અને જ્ઞાન ધરાવતા લોકો સાથે પસંદગી સમિતિનું સંચાલન કરવાનો ઇરાદો છે.

૨૮. અમારો અભિપ્રાય છે કે આ ફરીથી એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કોઈ માન્ય અથવા કાનૂની સમર્થનની રચના કરતું નથી કે આ જ મુદ્દો ૨૦૧૦ ના ચુકાદા દ્વારા તારણ કાઢવામાં આવ્યો છે જે હવે બંધનકર્તા પૂર્વવર્તી છે અને આમ, સામાવાળાને સમાન રીતે બાંધે છે. બેન્યના મનમાં મુખ્ય વિચારણા એ હતી કે તે અધ્યક્ષ છે, એટલે કે. ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ, અથવા તેમના નોમિની કે જેમને નિર્ણાયક મત આપવાના અધિકાર સાથે પસંદગીની બાબતમાં અંતિમ નિર્ણય આપવામાં આવે છે. તે ચુકાદાનો ગુણોત્તર છે અને આવી રચના પ્રદાન કરવાના કારણો શોધવાનું દૂર નથી. બંધનકર્તા ઉદાહરણના રૂપમાં આ જ મુદ્દા પર ઉપલબ્ધ તમામ વ્યાપક સૂચનોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિવાદિત જોગવાઈ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવા માટે કોઈ છૂટછાટ માટે કોઈ અવકાશ નથી અને અમે તેને ૨૦૧૦ ના ચુકાદાના ફરજિયાત આદેશ સાથે અસંગત હોવાનું અનુભવીએ છીએ. તેથી, અમે માનીએ છીએ કે અધિનિયમ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૪૧૨ (૨) ની જોગવાઈઓ માન્ય નથી અને ૨૦૧૦ ના ચુકાદાના પેરા ૧૨૦ ના પેટા-પેરા (viii) અનુસાર આ જોગવાઈ લાવીને ખામીને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ જારી કરવામાં આવે છે.

૨૯. હવે અમે અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલા કેટલાક અન્ય મુદ્દાઓ પર ધ્યાન આપીએ છીએ. શ્રી દાતાર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૪૨૫ હેઠળ એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ને આપવામાં આવેલી તિરસ્કાર માટે સજા કરવાની સત્તા તંદુરસ્ત નથી અને તેને દૂર કરવી

જોઈએ.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બેંચની રચના કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારને આપવામાં આવેલી સત્તા ફરીથી અસ્વીકાર્ય છે કારણ કે આવી સત્તા પ્રમુખ, એન.સી.એલ.ટી. અથવા અધ્યક્ષ, એન.સી.એલ.એ.ટી. પાસે હોવી જોઈએ. જો કે, અમને આ દલીલોમાં ભાગ્યે જ કોઈ કાનૂની તાકાત મળે છે.આપણે ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે આ જોગવાઈઓ સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદામાં સમાયેલી છે અને અરજદાર એ નિર્દેશ કરી શક્યા નથી કે આવી જોગવાઈઓ કેવી રીતે ગેરબંધારણીય છે.

૩૦. ઉપરોક્ત ચર્ચાનું પરિણામ એ છે કે આ રિટ પિટિશનને અંશતઃ, ઉપર જણાવેલી રીતે મંજૂરી આપવી.

૩૧. આપણે ભાગ લેતા પહેલા, આપણે ઉલ્લેખ કરવો જ જોઈએ કે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની સ્થાપના માટે અત્યાર સુધી લેવામાં આવેલા પગલાંનો ઉલ્લેખ કરતા સામાવાળાઓ વતી ૦૭.૦૫.૨૦૧૫ તારીખનું સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષની એક જગ્યા અને સભ્યોની પાંચ જગ્યાઓ તેમજ અધ્યક્ષની એક જગ્યા અને એન.સી.એલ.ટી. ના સભ્યોની ૬૨ જગ્યાઓ અને એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. માટે એક-એક અને સચિવની એક જગ્યા,

એન.સી.એલ.ટી. માટે કુલસચિવની બે જગ્યાઓ બનાવવાની મંજૂરી મેળવવામાં આવી હતી અને એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના સહાયક કર્મચારીઓની ૨૪૬ જગ્યાઓ બનાવવા માટે પણ મંજૂરી મેળવવામાં આવી હતી. એવો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કાયદા મંત્રાલયના કાયદાકીય વિભાગ સાથે પરામર્શ કરીને નીચેના મુસદ્દા નિયમો પહેલેથી જ તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે: (૧) એન.સી.એલ.એ.ટી. (અધ્યક્ષ અને અન્ય સભ્યોના પગાર, ભથ્થાં અને સેવાની અન્ય શરતો) નિયમો, ૨૦૧૪, (૨) એન.સી.એલ.ટી. (અધ્યક્ષ અને અન્ય સભ્યોના પગાર, ભથ્થાં અને સેવાની અન્ય શરતો) નિયમો, ૨૦૧૩. કાયદાકીય વિભાગ, કાયદા મંત્રાલય સાથે પરામર્શ કરીને સહાયક કર્મચારીઓ માટે ભરતી નિયમોનો મુસદ્દો પણ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કંપની અધિનિયમ, ૨૦૧૩ની જોગવાઈઓ અનુસાર તેમની નિમણૂકને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા માટે એન.સી.એલ.ટી. / એન.સી.એલ.એ.ટી. વિગેરે ના અધ્યક્ષ/પ્રમુખ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે એન.સી.એલ.ટી. / એન.સી.એલ.એ.ટી. વિગેરે ની કામગીરીની રીત સંબંધિત નિયમોનો મુસદ્દો તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ નિયમો એન.સી.એલ.ટી. / એન.સી.એલ.એ.ટી. ની કામગીરીની રીતને લગતી જોગવાઈઓને આવરી લે છે; જે રીતે અરજદારો દ્વારા વિવિધ મંજૂરીઓ માટે અરજીઓ કરવામાં આવશે અને મંજૂર કરવામાં આવશે; અને સમાધાન/વ્યવસ્થા/એકીકરણ સંબંધિત અરજીઓ/બાબતોના સંદર્ભમાં

ચોક્કસ પ્રક્રિયાગત જરૂરિયાતો; દમન અને ગેરવહીવટની રોકથામ; બીમાર કંપનીઓનું પુનરુત્થાન અને પુનર્વસન; સમાપન અને અન્ય પરચુરણ જરૂરિયાતો.બી. આઈ. એફ. આર. અને એ. એ. આઈ. એફ. આર. ના ટ્રાન્સફર થયેલા કેસો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે દિલ્લી ખાતેની વિશેષ બેન્ય સહિત એન.સી.એલ.ટી. ની મુખ્ય બેન્ય અને અન્ય બેન્ય માટે પણ જગ્યા નક્કી કરવામાં આવી હતી.કેટલાક સ્થળોએ જગ્યા ભાડે આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા, જે બાકી અરજીને ધ્યાનમાં રાખીને બંધ કરવામાં આવી હતી, તેને ટૂંકી સૂચના પર ફરી શરૂ કરી શકાય છે.એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. માટેના ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે બજેટ હેડ બનાવવામાં આવ્યા છે. ટ્રિબ્યુનલની પતાવટમાં વિલંબને ધ્યાનમાં રાખીને ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે ફાળવવામાં આવેલા ભંડોળને સરન્ડર કરવું પડ્યું હતું.

૩૨. ઉપરોક્તમાંથી, એવું લાગે છે કે એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ને કાર્યરત કરવા માટેનું એકમાત્ર પગલું એ છે કે એન.સી.એલ.ટી. ના પ્રમુખ અને સભ્યો અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ના અધ્યક્ષ અને સભ્યોની નિમણૂક કરવી.

૩૩. એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. ની કામગીરી હજુ શરૂ થઈ નથી અને હવે આ ટ્રિબ્યુનલની કામગીરી શરૂ કરવાનો સમય આવી ગયો છે,

તેથી અમે આશા રાખીએ છીએ કે સામાવાળાઓ આ ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ નિર્દેશો અનુસાર વહેલી તકે ઉપચારાત્મક પગલાં લેશે, જેથી એન.સી.એલ.ટી. અને એન.સી.એલ.એ.ટી. પર્યાપ્ત રીતે કાર્યરત થઈ શકે અને નજીકના ભવિષ્યમાં કામગીરી શરૂ કરી શકે.

૩૪. લેખિત અરજીનો ઉપરોક્ત રીતે નિકાલ કરવામાં આવે છે.

રિટ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.